KULTURTIDSKRIFT • NUMMER 2026 PRIS: 60 KRONOR

ponton

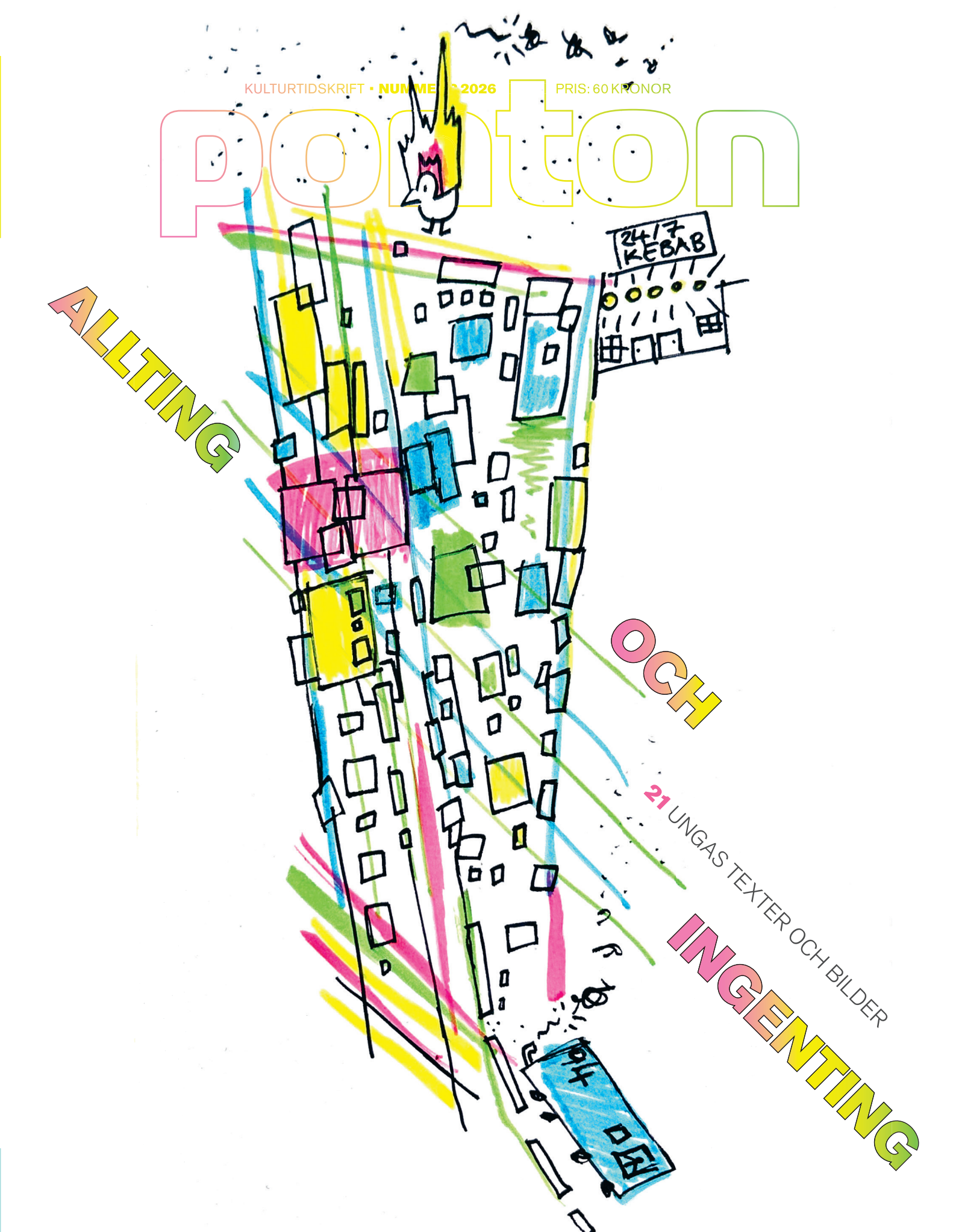

ALLTING OCH INGENTING

21 UNGAS TEXTER OCH BILDER

REDAKTIONEN

AIDA AMID

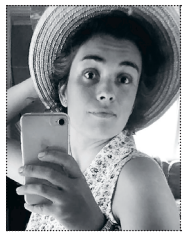

OLGA BELETSKI

LO CARRIER

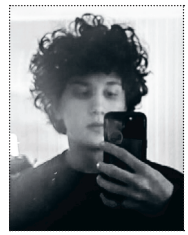

JONATHAN ELERS

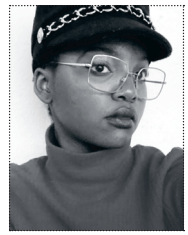

NYAH EINARSSON

CASPIAN FLORBY

VIDA HOFRING

MATILDA INGERMARK

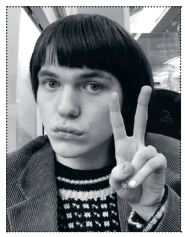

EDITH CEDERBERG KÄSTEL

IDA LUND

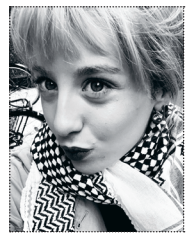

SIRI-ANNE WIBERG MASUCCI

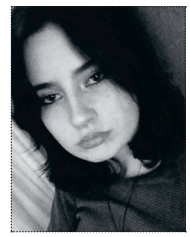

MARGO MCNAUGHTON

KARIN NEANDER

ALMA NILSSON PETRUSSON

JOHAN OLSSON

SELMA RÖRBECKER

MICHELLE JANNEH SELANDER

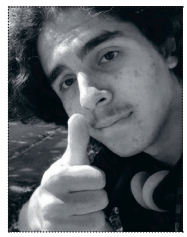

EDOUARD ZEITOUN

MOA ZHANG

VILL DU VARA MED I REDAKTIONEN?

VILL DU VARA MED I REDAKTIONEN?

ADRESS: Tidskriften ponton,
C/o Tranströmerbiblioteket
Götgatan 54, 118 26 Stockholm

HEMSIDA: www.ponton.nu
E-POST: skriv@ponton.nu

PRENUMERATIONSÄRENDEN
Nätverkstan 031-743 99 05,
ponton@natverkstan.net

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:
Maria Bodin
TEXTREDAKTÖR: Olga Beletski
FORMGIVARE: Johan Olsson

VAD ÄR PONTON? ponton är en tidskrift för dig som tycker om att skapa eller vill ta del av ungt skapande från hela Sverige. Syftet med ponton är dels att inspirera, dels att vara ett forum för ungas tankar och värderingar.

PRENUMERERA: Ett år med fyra nummer kostar 200 kr för privatpersoner och 270 kr för institutioner. Teckna din prenumeration via formuläret på vår hemsida ponton.nu/prenumerera eller genom att mejla namn och adress till ponton@natverkstan.net. I formuläret kan du enkelt välja att ge bort en prenumeration i gåva! Enstaka nummer och vår antologi går att köpa genom att mejla till skriv@ponton.nu.

TACK TILL PONTONS SPONSORER: Statens kulturråd, Stiftelsen Solkatten, Stockholms stadsbibliotek samt Region Stockholm.

VILL DU VARA MED I PONTON? Du som är mellan 14 och 21 och skriver poesi eller prosa är välkommen att skicka in ditt material till skriv@ponton.nu. Glöm inte att skriva namn, adress, telefonnummer och ålder! Vanlig post går också bra. Fotografier och illustrationer välkomnas också. De måste dock vara högupplösta, det vill säga 300 ppi stora. Du behåller rättigheterna till ditt verk.

För obeställt material ansvaras ej.

Numrets omslagsbild är ett verk av **Edouard Zeitoun**.

INTRO

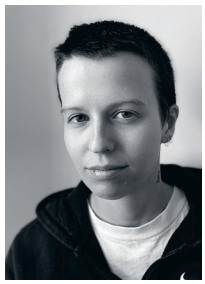

Allt, inget, mittemellan

Tidskriftsteman är en ändlig resurs. Jag har under mina år i branschen sett temat lekar tre gånger, och ironiskt nog temat ”Första gången” två gånger. Därför tyckte jag det var ett kul långfinger åt temakulturen när vi valde detta nummers tema: Allting och ingenting.

Chockerande nog, med ett så totalistiskt tema, kom det fram besläktade tankegångar i numrets texter. En sådan handlar om subjektivitet. I både Karins dialog om oändlighet och Jonathans antikinspirerade essä om begär, är individens meningsskapande rodret för att orientera sig i universum. I Idas efterforskningar om den europeiska identiteten går det att se samma spår av individens relation till helheten.

Så blev det ett nummer som trots vidlyftiga anspråk tar sig in under huden. Det kaxiga temat har lett oss till frågor om vilka vi är och vad vi ska göra av våra begränsade liv. Korrespondenslära kallar esoterikerna det: sambandet mellan makrokosmos, den stora världen, och mikrokosmos, som är våra enskilda kroppar. Eller som William Blake uttryckte det: To see a world in a grain of sand, and heaven in a wild flower.

MARIA BODIN,
REDAKTÖR FÖR PONTON

INNEHÅLL NUMMER 2 2026

CORNELIA OXHAMMAR

16

ETT ÖGONBLICK, OÄNDLIGHET

Karin möter vännen Cornelia för ett samtal om oändlighet och evighet. Finns det en skillnad mellan begreppen? Går evigheten att tänka sig, kan oändligheten kännas? Och varför är evigheten mysigare än oändligheten? Två människoapor gör sitt yttersta för att bringa reda i dessa kolossala frågor.

14

SISYFOS STEN

Via antika myter söker Jonathan begärets bakgrund.

NYAH EINARSSON

24

ETT PER HAGMAN-LIV

Kultförfattaren i intervju om sitt arv med mera.

30

ICA-STIG I EU

Ligger Sverige verkligen i Europa? Ida utreder.

PRIVAT

38

JAG SKRIVER I DINA ORD

Vinnare Cindy Yangweijing Wu diktar om krav.

ALLTID I PONTON

Profiler.....**9, 37**
ponton bjuder in.....**10**
Tycker om text.....**32**
Namnkrönikan.....**42**

PUBLICERADE

Lova Jönsson 4, Saga Harju-Jeanty 4, Philemon Ofori 5, My Agermark 6, Leona Nebihson 7. Oliwer Wiberg 7, Ylva Sandén 12, Ivar Jendeberg Lange 29, Ivan Lundström 32, Ida Grimheden 34, Alaa Ramadan 36, Ella de Oliveira e Costa 43, Ellinor Andersson 44.

att någon ringer
tyder ändå på
att någon
någonstans
långt inne
djupt nere
kanske till och med fördolt
eller bara precis under ytan
fast det kan också vara
självklart
lysande som alla jordens
stjärnor
(en)
eller fler
som alla stjärnhopar
i universum
att någon
någonstans
tycker
om
dig

Lova Jönsson, 19 år, Kalmar

Komma Mellan Er

Mörkrets massa pulserar till takten
Två händer trevar sig fram
Tävlande med varandra i jakten
Tre munnar finner varann
Hon skymtar i fingrarna genom mitt hår
Hans skugga som kysser min rygg
I vintern skapas tillsammans en vår
Som omringad är jag mest trygg
Jämt tillhör det innersta nån annan ändå
om man dyker djupt nog ner
Men vid ytan blir inte fingrarna blå
Kan jag få komma mellan er?

Saga Harju-Jeanty, 19 år, Göteborg

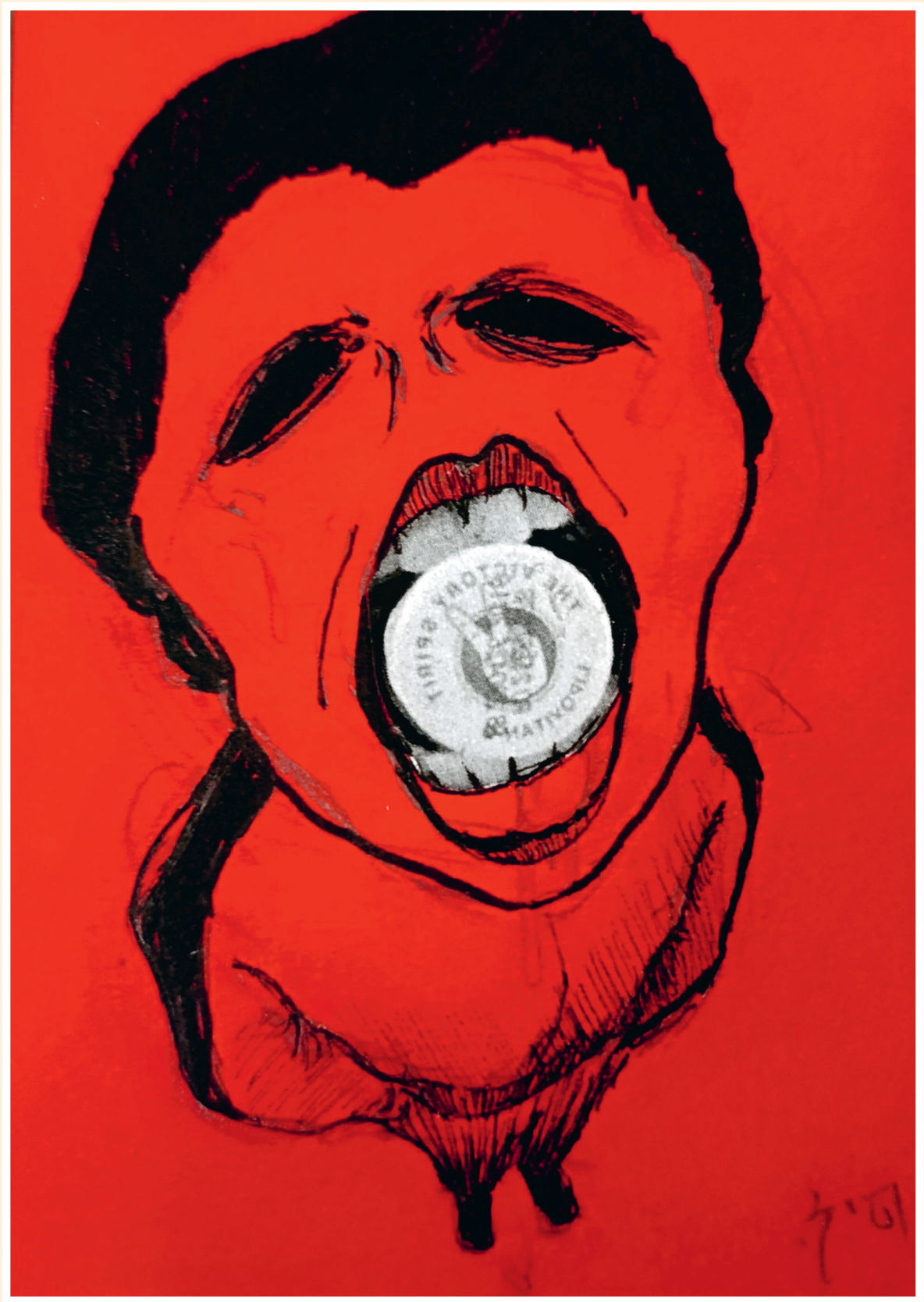

Philemon Ofori, 19 år, Farsta

Det är läskigt det här med tid
Jag insåg inte hur högt upp jag klättrat förrän jag råkade kolla ner och fick ont i magen av svindel
Men där nere står du
Och vinkar
Och säger att vi är samma,
Det är ju du och jag!
Jag älskar ju dig!
Älskar!
Dig!
Jättejättemycket
Det är ju du och jag!

Hur ska hon kunna veta att vi inte ens är samma sort längre
Att jag var ett löv som ramlade av och fördes bort med vinden och förmultnade och blev näring så att skogen kunde växa
Och att hon sitter kvar där på trädet än idag, grön och skön, precis som alla andra jävla löv
En gång i tiden kanske vi var löv båda två
Det verkade så i alla fall
Kan dock ha varit det en illusion
Jag känner mig i alla fall inte som ett fastsittande löv, och det är ju huvudsaken
Men sådant kan man ju inte säga högt

My Agermark, 17 år, Stockholm

Ditt hår flyger i vinden
Du ler
Dina ögon glittrar
När jag kliver in i din atmosfär
Har jag inga besvär
Du är familjär
Icke temporär
Populär
Kärleks Miljardär
En plats i mitt hjärta du har
Men ditt kommer alltid att vara flera hektar
Med bra försvar
Som aldrig bedrar
Som du talar
Får mig att känna lycka, glädje, upprymdhet.
Jag vet med bestämdhet
Att du är den som får mig att känna lycka
Och lycka går det ej att stjäla eller förtrycka
Denna kärlek jag har går inte att förklara
Jag kan bara bevara

Leona Nebihson, 15 år, Trelleborg

En mening

Du sa det som ett skämt.
Ett halvt leende,
en axelryckning.
De andra skrattade.
Jag också.
Men orden fastnade
som glas i halsen.
"Du är lite konstig."
Lite.
Konstig.
Två små ord
som plötsligt blev speglar.
Och hela kvällen
letade jag efter bevis
på att du hade rätt.

Oliwer Wiberg, 16 år, Malmö

Att växa utan vittnen

De säger att ensambarn har det lätt.
Att föräldrarna kretsar kring dig.
Som planeter runt solen.
Extra mellanmål,
Framsätet i bilen,
Ett tyst hem,
Ingen kamp om badrummet,
Middag lagad precis som du vill ha den.
Men ingen pratar om de tysta kvällarna,
Tystnaden som inte ekar,
Utan sitter kvar,
Om att önska,
En storasyster.
Som lyssnar utan att döma
Eller en storebror.
Som lär dig kasta

Hur man förlorar
Och ändå vågar försöka igen.
Så du lär dig att underhålla dig själv
Du blir bra på att vara ensam.
Du pratar mest med vuxna
Lär dig stora ord
Alldeles för tidigt.
Du blir mogen
Innan du ens får vara rörig
Innan du hinner göra fel
Utan att känna ansvar.
Du slutar be om hjälp
För du är van
Att lösa allt själv.
Du slutar klaga
För det finns ingen
Att klaga med.
Du blir självständig
Men inte för att du vill
Utan för att du måste.
Inte för att du valde ensamheten
Utan för att den valde dig.
Självständig är bara ett finare ord för
Ensam.

OLIWER WIBERG

16 ÅR, MALMÖ

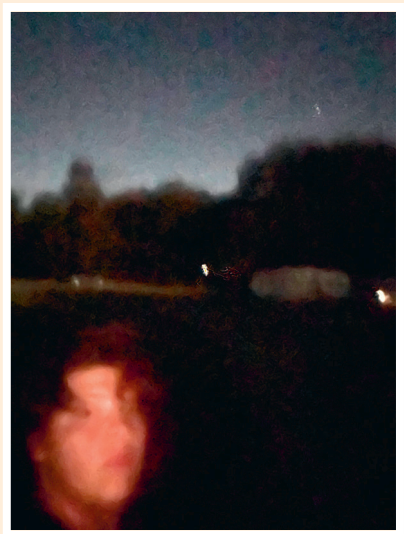

”BÖRJA SKRIVA. DET BEHÖVER INTE VARA PERFEKT. UTGÅ FRÅN NÅGOT DU VERKLIGEN HAR KÄNT.

Vad betyder skrivandet och poesin för dig?

– Skrivandet har blivit ett sätt för mig att förstå och uttrycka mina känslor. När jag var yngre hade jag svårt att hantera ilska och kunde få utbrott direkt istället för att sätta ord på vad jag kände. Under min uppväxt har jag pratat med terapeuter, kuratorer och lärare, men det var först när jag började skriva som jag verkligen hittade ett sätt att uttrycka mig. Jag började läsa poesi i böcker, samlingar och på sociala medier. Samtidigt fastnade jag för så kallade ”rants”, eller slam poetry, där känslor uttrycks direkt och kraftfullt. Det ledde till att jag själv började skriva och till slut uppträdde jag med min dikt ”Att växa utan vittnen” inför ungefär 200 personer på Barnens scen i Malmö. Detta hände i en tävling som jag var med och arrangerade som hette Ungas röster 2026.

Två teman i dina dikter är ensamhet och den ”övertänkande hjärnan”. Vad tror du, kan det finnas något positivt med att, till en viss grad, vara ensam eller övertänkande?

– Ensamhet och övertänkande är två teman jag ofta skriver om, eftersom det är känslor jag upplever i vardagen. När man är ensam eller tänker mycket går man ofta djupare i sina tankar. Man analyserar mer och lägger märke till detaljer som man annars missar. Det kan göra en mer kreativ och bättre på att uttrycka sig. Samtidigt kan det också bli negativt, särskilt när tankarna drar iväg i fel riktning. Till exempel kan man börja överanalysera små saker, som ett kort svar från någon, och ifrågasätta sig själv i onödan. Många av mina dikter handlar om just den balansen, när något som kan vara en styrka istället blir något som bryter ner en.

Hur hittade du till skrivandet? Har du något råd till de som själva vill hitta dit?

– Jag hittade till skrivandet genom att läsa böcker om känslor. En av de första som påverkade mig var *Inte längre människa* av Osamu Dazai. Samtidigt inspireras jag mycket av slam poetry och unga poeter. Särskilt Ortens bästa poet och poeter som Marx Mukaru och Nasir Sarr betydde mycket för mig. Jag har också fått chansen att träffa dem, vilket gjorde skrivandet ännu mer verkligt. Mitt råd är enkelt: Börja skriva. Det behöver inte vara perfekt. Utgå från något du verkligen har känt något jobbigt, fint eller viktigt. Ju ärligare du är, desto starkare blir texten. Man kommer inte in i poesin genom att vänta, man gör det genom att börja.

SELMA RÖRBECKER

Jean Tortel, ur *Limites du regard*

Översättning Martin Högström

Genomskinlig. Det är fantastiskt
Orörlig här. Tröskeln
Otroligt tät dag.

(Jubla att det
Vore så. Och varje djup
Mildrat.)

Jag sa: utanför
Jag drabbas av en intensitet.

Silverpläterad klinga eller tunga
Luftigt och fast,
Det är just nu och för att komma till rätta.

Tvättad. Sol.
Säga vackra
Synlig.

Grönskan ännu kompakt.
Kroppen är där
Uppenbarligen,

Lysa eller ljus
På det gråblå gruset.

Detta måste bli sagt
Så nära att.

Säga natten är inte
Särskilt svårt.
Det räcker att vara på rätt våning
Och att svettas.

Man vet inte hur långt natten når så
Att orden badar
I mjölken utan gränser.

Den exakta dagen
(Mer än på sommaren)
En tunn solstilett
Genomfar och utmärker
Avståndet som skiljer oss åt,
Det och det jag säger om det.

Elden går sönder.
Slukar sin rymd. Först
Rödgul hoprafsad väntan.

Jag ska göra det. Med lätt andning är det
Den gåva jag utnämner
Att brinna men som drar med sig,
Klistriga blad, klibbiga,
Av sin, för elden, ogenomträngliga täthet.

Med grepen eller käppen,
Måste man vädra, göra hål
I denna massa och röken
Vänds omedelbart
Mot sig själv i avsaknaden av vind.

Outtömlig (eller kanske
Det som avbryts
Som ett skuggstreck),

Dess minne tecknar
Och vidsträckta vandring på dagarnas
papper,
Avklädda flamma, säd

Outtömlig (men också
Passage lite svart och lysande
I stötar ungefär:
Återupprepad rispa
På detta papper),

Kroppens glans består i att vara
Dunklets sol.

Så som varje rum inför uppvaknandet,
Och grönt stängda fönsterluckor
Förenas med sin belysning.

(Det gröna är kanske besatthet,
Sipprar på bladet
Här och där framför,
Obevisbar, tjock,

Eller far genom natten
När kattens blick
River isär dungen.)

Luften är vit solen
Också jorden också
När frosten.

Stel och kristallklar
Återfår sedan mitt på dagen
Sin djupa färg och klister.

Öken, begär, nej oordning
För det är på plats.

Spjut men stelnande
Mycket förtunnat.

Vinden, så klart,
Drar vit
Över körsbärsträden.

Insekten är perfekt.

Alla meningar
Är möjliga

Kroppen inget annat
Än sin metamorfos. ■

Ofta försöker jag mana på sömnen genom att fantisera. Lugna, vardagliga sammanhang där bristen på intryck ger min hjärna plats att ösa på med drömtänk.

Jag fantiserar fram en soffa att sätta mig på, men jag märker snabbt att tyget är stramt och materialet ger min verkliga kropp gåshud.

Så jag försöker genast tänka på ett föremål som är behagligt att vidröra. En nallebjörn. Mina naglar genomborrar den tunna pälsen, skrapar mot porslinet inuti.

Jag fantiserar fram en vattenflaska, pressar mina läppar runt dess hals, ska precis till att dricka. Mina tänder trycks mot betongen som plötsligt har stelnat inuti flaskan.

Jag placerar mitt drömjag i ett rum täckt av de mysigaste textilier jag förmår. De gnisslar så förfärligt.

Gåshuden upphör inte. Alla tankar som jag nuddar vid ömsar skinn innan jag hinner backa. Visar sig vara en klump metall.

*

MRI-scanning. Magnetkameraundersökning. Det är en säng som omsluts av en otymplig plasttub. Man ligger raklång och körs in i tuben, och sedan är allt en enda stor magnet. När man skannas så är det därför viktigt att man inte har något potentiellt magnetiskt på sig. Inga mobiler, nycklar, smycken, dragkedjor. Inga tidigare operationer som kan innebära att det finns metall inuti kroppen. När jag ansökte om en MRI-undersökning så fick jag fylla i ett formulär för att bekräfta detta. I receptionen frågade de mig om det igen. Jag vet att jag inte innehåller någon pacemaker, att jag aldrig har opererats. Inombords finns ändå en röst som viskar att jag ljuger. Det är bara ångest som spökar, men den lyckas rätt bra.

Läkaren träder in i väntrummet. Det är färgrikt, modernt på ett föråldrat vis. Med rundade möbler. Hon ropar mitt namn, men någon sökande röst behövs inte. Jag är ensam i väntrummet, så jag reser mig och följer henne ut i korridoren. Det här är en källarvåning, och en omisskännlig sådan. Den är bred, består av grå betong med antydan av smuts längs kanterna. I taket hänger sladdar och rör. Vi kommer till ett omklädningsrum där jag får hänga av mig mina ägodelar och byta om till en pyjamasliknande, metallfri, dräkt.

Jag frågar läkaren vad som kan hända med magnetiska föremål nära MRI-scannern. Jag frågar av ren nyfikenhet. Hon förklarar att de kan bli väldigt varma och dras mot maskinen, eftersom dess magnet är mycket kraftfull. Hon har ett barskt men moderligt sätt som ger en lugnande verkan.

Snart ligger jag på sängen, i mitten av ett stort rum. Jag får trycka på mig öronproppar, sedan paketeras mitt huvud med gult madrasskum så att min hjärna håller sig stilla. En

knapp trycks och jag forslas in i plasttuben. Det är mörkt och trångt – inte direkt behagligt, men inte heller olidligt. Läkaren och en sjuksköterska retirerar till ett intilliggande rum, mellan oss är en svart glasruta som ger dem översikt över mig och maskinen. Vi kan kommunicera via radio, och på det viset ljuder en röst runt omkring mig.

"Nu börjar det första programmet, det kommer vara i sex minuter. Vi finns precis här, klicka på panikknappen om du måste ta dig ut."

Det är uppenbart när maskinen slås på, för i dess följe kommer dånande signaler. Det låter så fullkomligt mekaniskt, med en rytm som skulle passa utmärkt i ett industrialalbum. Det enda problemet är att rytmen ständigt skiftar, ändras då och då till andra, minst lika aggressiva, ljudslingor. Jag vandrar med blicken över plastvalvet som omger mig, ser till att endast röra på ögonen och inte själva huvudet. Himlar jag så ser jag konturerna av sjukhuset utanför maskinen. Det stör mig, så jag testar att blunda istället. Tänker mig att jag sitter på en strand. Och det finns inga sandkorn som skaver under naglarna, inget gnisslande porslin blottar sig när vattnet sveper över sandkanten. När jag noterar denna avsaknad får jag bara en antydan till gåshud.

De tunna pyjamaskläderna skyddar inte mot vinterkylan, det var tydligt redan i omklädningsrummet. Men nu känns det betydligt varmare. Jag fantiserar att jag träffar någon annan på stranden. Han ilar stressat omkring, iklädd bara badbyxor ser man hur håret står rätt upp längs ryggraden. Jag relaterar till personen, sådär brukar väl mitt drömjag också irra runt när min hjärna hänger upp sig. Vi möter varandra med blicken, och mannen rusar mot mig. Jag vinkar tafatt, han greppar tag i min lena hud.

Huden, min drömhud, faller bort. Fantasipersonen jämrar sig och springer sin väg. Jag betraktar mig själv. Mina tänder ilar. Huden ligger ihopskrynklad på marken. Min kropp är metall. Tjock, skrapande, varm, gjuten i formen av Jag och dold under mitt skinn. Nu steks jag i solen.

Jag slår upp ögonen. Tillbaka i plasttuben. Det är varmt, obarmhärtigt varmt. Jag känner mig som en gammal glödlampa, skållhet. Och det drar i mig. Något försöker pressa sig ut ur mig. Upp i maskinen. Jag nästan svävar. Signalerna fortsätter oberört med sitt mekaniska surrande, tycks öka i kraft. Jag klämmer på panikknappen i min hand, ropar att något inte står rätt till.

När läkaren sedan skyndar sig att stänga av maskinen så ropar hon efter ett livstecken, får ingen respons. Det tar en stund för sängen att föras ut ur tuben, och hon väntar med stigande oro. När jag väl är ute så måste hon blinka flera gånger om, för att försäkra sig om vad hon ser. I sängen vilar endast en klump söndersliten metall.

Ylva Sandén, 15 år, Stockholm

ETT FÖRSÖK TILL DEN GYLLENE MEDELVÄGEN

Istället för allting eller ingenting

En dag var Silenos – före detta lärare och fosterfar till Dionysos som bland annat var festerna och vinets Gud – försvunnen.

Silenos besatt utomordentlig kunskap och kunde till och med förutspå saker. Men det kunde han endast göra när han var berusad, som han ofta var. Han var ju Dionysos kompanjon, trots allt.

En dag vandrade han mållöst runt i Frygien, berusad. Då hittade några bönder honom och förde honom till kungen. Midas kände igen Silenos och behandlade honom vänligt. I återgäld för Midas ödmjukhet berättade Silenos några historier för honom. Midas var så underhållen av historierna, som varade i fem dagar och fem nätter. Efter det förde kungen tillbaka Silenos till Dionysos.

Festerna och vinets gud tackade honom och lät honom därför välja en kraft som belöning. Midas valde att allting han rörde skulle förvandlas till guld. Han var överlycklig över sin nya kraft, och rörde en kvist och en sten. Båda blev till guld. När han kom hem rörde han varenda ros i sin trädgård, som också blev till guld. Sedan blev han hungrig. Det blev dags för middag. Men maten stelnade i hans hand och vattnet blev till gyllene is. I vissa versioner dör Midas av sin gåva och i andra räddas han genom att tvätta sina händer i en flod. I båda fallen visar myten hur farligt det är att vilja ha för mycket, att vara envis med önskan att ha ”allting”.

Många gånger har jag önskat att jag hade mer – mer pengar, fler vänner eller bättre betyg. Om mina önskningar är genuina eller inte, det varierar. Ibland kan det bero på att jag vill se mer ”cool” ut, köpa coola kläder och då, på något sätt, åstadkomma en ”niche” look. I själva verket önskar jag alltså att jag var coolare när jag önskar mig mer pengar. Grunden till mina önskningar kan alltså vara oklar ibland.

Om jag önskar att jag var på semester på någon resort i franska Polynesien – vad önskar jag egentligen då? Skulle jag fortfarande vilja åka dit om jag inte fick lägga upp på Instagram om det? Jag kan fortsätta såhär i en evighet. Jag kommer nog aldrig komma fram till den riktiga, fullständiga grunden till varför jag önskar det jag gör. Det kommer alltid vara lite grumligt.

Men att komma fram till målet med ens begär, det är väl inte det viktiga? Det viktiga är enligt många att förkasta att man önskar sig någonting över huvud taget (lättare sagt än gjort). För när jag önskar att jag hade mer pengar för att i sin tur kunna köpa mer kläder, för att sedan bli coolare, för att sedan bli mer omtyckt av andra och för att sedan... (vad mitt slutgiltiga mål nu kan vara?), när jag önskar mig det, struntar jag omedvetet om det jag har i mitt liv just nu och som jag tidigare önskat mig. Till

TEXT: **JONATHAN ELERS**

exempel kan jag ha önskat mig en tröja i julklapp så mycket, som jag sedan fick, och som jag hade på mig senast en vecka sedan. Om den har tillfört den ”coolheten” som jag önskat att den skulle göra? Det vet jag inte – det hoppas jag, men återigen vet jag inte. Den kan lika väl ha gjort mig mindre cool. Hur som helst, nu när jag önskar som jag alltid gör, som människor alltid gör, verkar jag vara inställd på ett ”allting”-mindset, då jag vill ha *allt*, mina önskningar kommer aldrig att ta slut, jag är osäker om de ens kommer att göra det när ingenting i världen finns kvar – när jag redan fått allting.

Därför undrade jag hur det skulle vara om jag hade ett så önskvärt ”ingenting”-tankesätt istället, om det ens är möjligt. Ett tankesätt då man inte önskar någonting. Jag ville undersöka just detta, att inte begära någonting på en hel vecka. Att koppla bort mig från allt som stör mig i vardagen och försöka att inte ständigt se ”niche” ut. För vem försöker jag ens impa på om inte mig själv? Det bästa sättet för mig att impa på mig själv, det vore väl ändå att spara mina pengar istället för lägga 500 på en till stickad tröja.

Jag insåg dock fort att det inte var möjligt att skaffa det tankesättet. Om jag hade engagerat mig helhjärtat hade jag blivit radikal, en munk i Himalaya eller ropat Hare Krishna på Drottninggatan. Jag vill ändå gärna fortsätta vara Jonathan.

Det är här problemet uppstår, man inser att det kanske inte alltid behöver vara ”allting,” jag måste inte bli mitt bästa jag.

Om Midas visar faran med att ha vilja allting, att satsa på allting, visar Sisyfos hur det är att leva med att inte vilja någonting, alltså tankesättet ”ingenting”.

Sisyfos grundade och var kung över staden Korinth. Gudarnas konung, Zeus, rövade en dag bort Aegina som var en nymf på ön med samma namn som henne. Sisyfos såg detta och berättade för hennes far, flodernas Gud Asopos, i utbyte mot att en bäck skulle rinna uppe på Korinths slottskulle, Akropolis.

Zeus blev ursinnig av detta och beordrade dödens gud, Thanatos, att tillfångata Sisyfos i Tartaros, en håla i underjorden där de som förtjänade det torterades. Thanatos beordrades att kedja fast honom där. Men Sisyfos kände på sig att Thanatos var på väg och kunde därför ta tillfället i akt när han väl kom – och kedjade fast dödsguden istället! Medan Thanatos var fastkedjad i Tartaros dog ingen på jorden. Detta fick såklart förödande konsekvenser: Ingen dog i krigen, vilket förargade krigsguden Ares då ingen av hans fiender dog. Därför beslöt Ares sig för att hjälpa Thanatos.

Ares överlät Sisyfos till Thanatos, som inte längre var fjättrad. Sisyfos straff för allt det som han gjort, samt att han lät sin hybris få honom att inbilla sig att han visste bättre än Zeus själv, blev att han tvingades i all evighet att rulla en stor stenbumling upp för en kulle i Tartaros – en sten som aldrig skulle nå kullens topp, för underjordens härskare Hades hade förtrollat den så att den alltid skulle rulla ner igen, bort från Sisyfos grepp, när den närmade sig.

Att göra ”sisyfosarbete” kommer från denna historia, och betyder att göra någonting värdelöst.

I Albert Camus essä ”Le Mythe de Sisyphe” som skrevs 1942, använder filosofen den här berättelsen som en metafor för människans liv. Han menar att livet inte har något riktigt enhetligt värde, precis som att det inte är något värde i att Sisyfos puttar stenen. Värdet är i stället någonting som måste skapas av en själv. På det sättet kan det ju ändå finnas ett värde i att Sisyfos puttar stenen varje dag – beroende på hans mål och tankesätt. Det måste inte alltid vara allting eller ingenting för honom. Sisyfos mål kan vara att bara putta stenen. Att för varje dag putta stenen lite snabbare, fullt medveten om att den kommer rulla ner igen när han kommer till toppen.

Jag måste inte ha tankesättet ”’allting” i mitt liv som Midas. Jag måste inte försöka släcka mitt begär helt och hållet som munkarna i Himalaya. Kanske handlar det inte om att välja mellan allting eller ingenting, snarare om att vara medveten om ens mål och förstå att en önskning, när man väl fått den, inte löser allting. Samtidigt ska man vara övertygad om att ens mål faktiskt går att uppfylla. Jag har alltså kommit fram till att min nya tröja kanske inte (troligtvis inte) kommer att göra mig så cool som jag tänkt, men måste jag bli cool? Jag ska inte strunta i det här begäret helt och hållet, jag ska ändra perspektiv och jobba för ett annat syfte. ■

TEXT: **KARIN NEANDER** ILLUSTRATION: **CORNELIA OXHAMMAR**

KARIN NEANDER MÖTER VÄNNEN CORNELIA OXHAMMAR FÖR ETT SAMTAL OM OÄNDLIGHET OCH EVIGHET.

KÖTTKLUMPEN SOM SKAPAR UNIVERSUM

Klockan är 11:00 lördag den 18 april. Deadline var igår men min och Cornelias oändlighet varade inte tillräckligt länge, och vi var tvungna att ses i sista minuten. Vi får hantera tiden och vårt ändliga öde som många andra: genom att diskutera oändligheten och evigheten över varsin iskaffe för halva priset på Caffè Nero.

Förlåt, nu ljuger jag. Det var bara jag som köpte en kaffe. Cornelia dricker inte kaffe och hon har även ett generellt bättre sinne när det kommer till att motstå vad som för stunden kan motiveras som billiga frestelser, trots att den kostar hela 49 kr. Men det låter mysigare om vi hade varsin kaffe i handen, och jag har ändå makten över din föreställningsförmåga.

Innan du läser vårt samtal vill jag förvarna om att detta är två humanism-studerande tonåringar med stora hjärnor och en förkärlek till flummeri, så var snäll och ta inte våra ord för sanning. Vi vet inte vad vi pratar om och risken för att det uppstår fler frågetecken än svar är nästan garanterad. Men vad är väl livet om man inte har några frågor kvar att klura på? Vad är väl ett samtal om du vid slutet inte upptäckt lika många nya frågor som svar?

Oavsett vad hoppas jag att den tid som jag snor från ditt mycket korta liv till att läsa min text, ändå känns värd det. Vi kommer ändå alla dö mycket snart så att slösa den sista tiden på något meningslöst är väl det enda rimliga.

K: Skulle du vilja leva för alltid?
C: Nej.
K: Skulle du hellre leva fem minuter till eller en vecka till?
C: En vecka till.
K: Men om jag frågar dig den här frågan igen om en vecka, vad kommer du säga då?
C: En vecka till.
K: Så vill du då verkligen inte leva för alltid?
C: Nej, jag vill ändå inte det, för att jag tror att döden är, trots sitt obehag, vägen ut. När solen exploderar, när jorden är borta för alltid, ska jag då bara flyta runt i rymden? Då är jag dömd till livet för alltid.
K: För att bygga någon mening med livet, så behövs en möjlighet till en död. Annars finns det typ inget syfte med att leva.
C: Ja, för vi har ju en begränsad tid som vi endast kan göra vårt bästa att ta vara på.
K: Exakt, annars är allt meningslöst.
C: Annars kan du skrolla TikTok i fem miljoner år, för du har ändå fem miljoner år kvar. Jag tänker rent konkret att jag inte skulle vilja flyta runt i rymden i oändligheten.
K: Nej, men jag tänker att när man var liten, eller när man frågar ett barn den frågan, så säger de flesta ja.
C: Det tror jag också.
K: För att de har så jävla kul. Och de har tendensen att kunna leva i nuet. Om jag har så här kul nu, vad finns det

då för anledning att jag inte ska ha så här kul för alltid? Men vi inser att det inte blev så kul.

C: Det är väl en oskyldighet hos ett barn också, att man inte förstår sig på vad en oändlighet innebär.

K: Men gör vi det då?

C: Jag tänker att vi kan höra och läsa om det, men förstår vi det? Är det meningen att du ska förstå vad en oändlighet innebär? Vi har ju ändå en kognitiv begränsning. Försök att föreställa dig en oändlighet, går det ens?

K: Man tror ju att man föreställer sig den. Jag kan ju tänka på en oändlighet, men vad är det då jag tänker på?

C: För om jag tänker oändlighet spontant, då ser jag en lång linje med siffror som fortsätter utan slut. Men det jag ser är fortfarande begränsat, fortfarande ändligt. Jag tror man måste acceptera att människan har en kroppslig och kognitiv begränsning. Det kanske inte är meningen att vi ska förstå. Det finns ju ingen mening med något i och för sig.

> ”Vi vet inte vad vi pratar om och risken för att det uppstår fler frågetecken än svar är nästan garanterad.

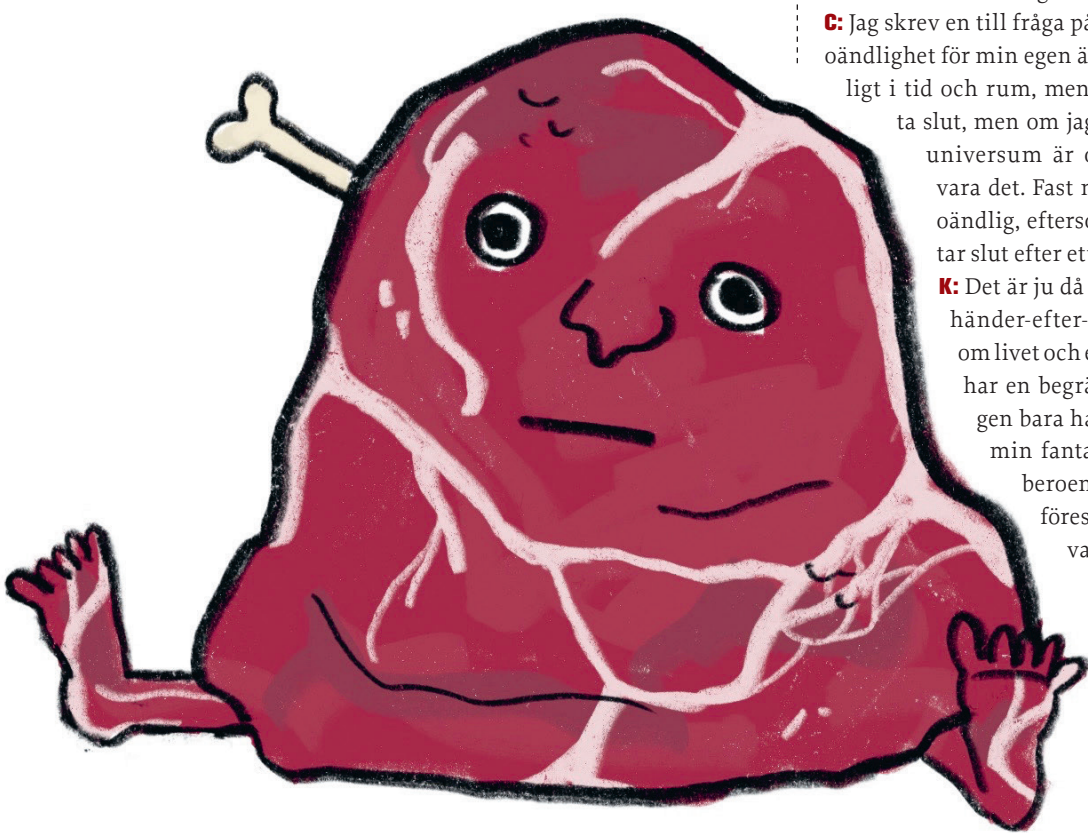

K: Det är väl det som är problemet; att livet är meningslöst och att vi alla kommer dö.

C: Ja, och jag tänker bara att det är viktigt att ha den utgångspunkten att, ja, vi kan tänka oss oändligheten och vad det betyder för oss som begrepp. Men går det faktiskt att föreställa sig vad det är? Är det ens något att sträva efter?

K: Det kanske är en onödig tanke. Allt som vi upplever är ändligt, även om det inte är det egentligen, för allt är samma materia som går i cykler av olika uttryck.

C: Jag skrev en till fråga på det. Vad innebär universums oändlighet för min egen ändlighet? Universum är oändligt i tid och rum, men jag är ju dödlig. Jag kommer ta slut, men om jag är en del av universum, och universum är oändligt, så måste jag också vara det. Fast min egen medvetenhet är inte oändlig, eftersom min kropp som håller den tar slut efter ett tag.

K: Det är ju då man börjar väcka sådana vad-händer-efter-döden-frågor. De berättelser om livet och efterlivet som vi hör från andra har en begränsning, men jag kan egentligen bara ha tillit till vad andra säger och min fantasi och föreställningsförmåga beroende på erfarenhet för att kunna föreställa mig morgondagen. Och vad är då skillnaden att föreställa sig efterlivet? Då kan det lika gärna vara helt annorlunda, och är inte morgondagen lika oviss som döden?

C: Jag tänkte på hur lätt det blir existentiellt.

K: De pratade om det i ►►►

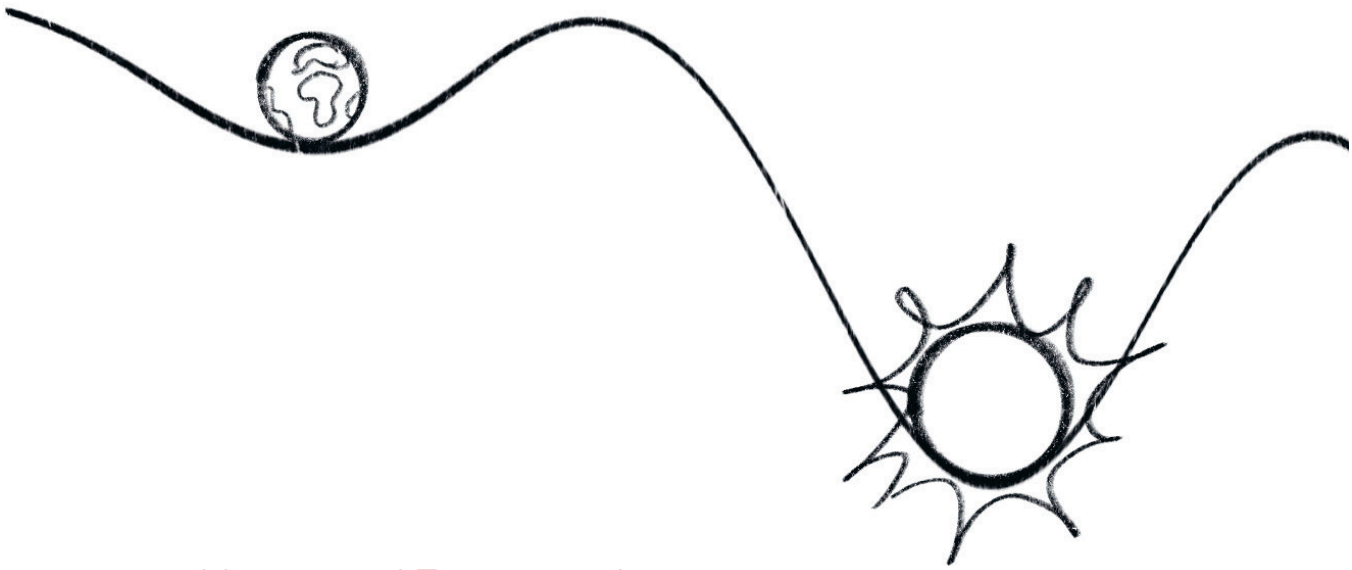

> ”nu är ju problemet med Einsteins relativitetsteori att den inte alls stämmer överens med den fysik som gäller på kvantnivå.

den här podden*, om just hur problematiskt evighet och oändlighet är att prata om. Under medeltiden var det tabu för att det i grunden typ gick emot kyrkan. Det var något med att eftersom Gud är allsmäktig och världen oändlig, varför kom då bara Jesus hit och varför står det inget i Bibeln om att Jesus besökt tiotusentals andra planeter och även frälst dem.

C: Det är definitivt ett hot mot det konceptet. Och jag tänkte också på det: Är meningen att vi ska förstå oss på oändlighet? Var tar det slut då, vad är själva geometrin? Men är det inte då, för ateisten, eller vetenskapsmannen som inte tror på Gud, där som Gud finns? Det är ett mysterium med det också och det är så luddigt att det inte går att fatta eller definiera. Och man känner sig så liten jämfört med det. Det går att likna vid andligheten som finns inom religion.

K: De tog upp en kille i podden som heter Zenon. Han menade att rörelse är omöjligt och att inget någonsin förändras och att man egentligen bara borde sitta helt stilla och säga ”it is”, om och om igen, för det är det enda rimliga. För att inget förändras någonsin och rörelse finns inte och allt är illusion.

C: Men vadå illusion? Hur då?

K: Jag vet inte. De förklarade inte det, men det jag fattar är så här: Tänk att du står i hallen och ska gå till dörren. För att ta dig till dörren, då måste du först täcka halva sträckan, men innan du kan täcka halva sträckan så måste du täcka hälften av den sträckan, och innan det halva av den, halva av den, och så fortsätter det i all oändlighet. Så hur kan du någonsin starta en rörelse? Om det alltid finns något mindre du behöver täcka först. Detsamma gäller med sträckan du har kvar att täcka, om du lyckas täcka första halvan så har du fortfarande kvar hälften av det som är kvar och sedan hälften av det som är kvar av det, i all oändlighet. Du kommer aldrig fram och du kommer aldrig röra dig.

C: Åh, fyfan... men vi observerar ju ändå att du lyckas röra på dig.

K: Ja, och Newton och Leibniz kom fram till att det som missas är att tiden som behövs för varje steg också blir allt kortare desto kortare avståndet blir. Så att gå halva sträckan tar en viss tid men att gå halva av den sträckan tar hälften så lång tid och så vidare. Tiden som behövs för att röra sig blir allt kortare, så du tar dig aldrig fram på riktigt, men till slut blir illusionen så äkta att du tror att du har tagit dig fram.

C: För att tiden går.

K: Och du kommer så nära att du bestämmer dig för att börja på nästa rörelse i stället.

C: Åh, fyfan.

K: Men jag har så svårt att förstå det.

C: Jag vill bara säga att det här inte är på riktigt och att

inget är på riktigt. Jag pratar inte just nu. Det är en illusion. Jag kom aldrig fram till caféet.

K: Du kan aldrig börja prata för alla rörelser är omöjliga.

C: Jo. Jag har respekt för den teorin, men samtidigt sitter jag här nu och pratar. Men det är kanske bara en hallucination. Dock, det där med att rörelse och tid och rum inte finns: jag lyssnade på en grej om det*. Det var en astrofysiker som pratade just om att vi nu börjar ifrågasätta vad tid och rum är, precis som Einstein en gång ifrågasatte vad gravitation var, det som Newton fick i huvudet. Det han kom fram till var ju att gravitationen var en böjning av tid och rum, som skapades av ett föremåls massa. Har du sett modellen över ett tygstycke där man lägger jorden på det och så sjunker tyget en bit och sen lägger man en stjärna och så sjunker det lite mer, sen ett svart hål. Då blir det som gropar, och det är där andra himlakroppar hamnar i omloppsbana. Typ.

I alla fall, nu är ju problemet med Einsteins relativitetsteori att den inte alls stämmer överens med den fysik som gäller på kvantnivå*. Viss matte och viss fysik funkar här uppe bland planeter och svarta hål men det funkar inte alls där nere på den nivån. Och då försöker man hitta förklaringar, så man funderar på tid och rum som vi lever i – krafterna som utgör vår verklighet – om de bara är en konsekvens av de här minimismå kvantgrejerna som händer med de här partiklarna.

K: Nu har du tappat mig.

C: Ja, jo, samma här. Men det exemplet som hon gav var att det kan finnas två elektroner i en omloppsbana kring atomkärnan. Då snurrar de åt olika håll, en upp och en ner. Det man kan göra då är att man tar de här elektronerna och separerar dem. Det kan vara en meters avstånd eller flera mil eller vad som helst. Trots distansen från varandra visar det sig att den ena elektronen reagerar när vi ändrar riktning på den andra. Alltså vill de alltid snurra i motsatt riktning, och det är som om de på något sätt kan känna av vad som händer med deras polare. Det spelar ingen roll hur långt ifrån varandra de är: De reagerar direkt. Trots att de inte skickar någon signal till varandra, eller på något sätt fysiskt hänger ihop. Och då är ju frågan...

K: Hur påverkar det oss?

C: Ja. Då sa hon att precis som de här två elektronerna verkar vara samma kvantsystem (och rent simplifierat därmed en och samma sak), så går det också att tänka sig att universum som helhet är ett enda kvantsystem. Därmed kan man tänka sig att tid och rum faktiskt inte finns. Avstånd, som vi känner till det, är inte en grej. Utan rörelse har i stället mer att göra med att åtkomma detta kvantsystem. Och gravitation är bara en biprodukt, och mer en konsekvens av hur kroppar inom kvantsystemet lyssnar till varandra. I princip, om jag förstår det rätt, föreslår man här att allting egentligen är en och samma sak.

K: Det är fruktansvärt.

C: Jag är jättedålig på att förklara.

K: Jag är jättedålig på att förstå. Men allt reagerar på allt bara och allt är samma sak?

C: Ja, exakt. Eller... Fan. Jag vet inte.

> Man kan tänka sig att tid och rum faktiskt inte finns. Avstånd, som vi känner till det, är inte en grej.

K: De pratade faktiskt i podden om det också. Att typ noll och evigheten är systrar, att ändlighet och oändlighet är systrar, och att inget och allt är systrar.

C: Det där har jag tänkt på så fucking mycket. Om någonting är allting, betyder det inte då att det inte är någonting alls?

K: Det finns en till paradox som jag tycker om, och den heter Ross-Littlewood-paradoxen. Den är så här: Om du har en skål med tio kulor och lägger till tio kulor, men samtidigt tar ut en kula, och gör det oändligt ►►►

många gånger, hur många kulor har du då till slut?
C: Oändligt många kulor.
K: Exakt, men så här då. Om varje kula har ett nummer. De första kulorna du lägger i har numren 1–10, sen lägger du i 11–20, men du tar ut nummer 1, sen andra gången kula 2 och så vidare i all oändlighet. Hur många kulor har du då?
C: Oändligt många kulor?
K: Du har inga kulor.
C: Va...?
K: Ja, för om du håller på i en oändlighet...
C&K: Då tar du ut alla kulor!
K: Det är det: oändlighet och ändlighet är samma sak!
C: Det är klart. Men då tänker jag spontant, om det inte fungerar, finns ens oändlighet då? Har vi observerbara exempel på oändlighet?
K: Eller finns bara ingenting?
C: Det är ju samma sak Karin. Häng med. Samtidigt känner jag när vi pratar om sådant här att ”kan vi bara sluta, för jag orkar inte mer.”
K: Jag blir bara irriterad och ledsen. Och jag vill bara fly härifrån. Det är obekvämt att prata om för det förstör hela ens världsbild.
C: Verkligen! Ska vi kanske bara acceptera att vi lever i en simulation?
K: Det skulle vara ganska skönt.
C: Ja, för då kan allting förklaras. Nej, men det här med paradoxerna. Det jag har förstått är att det finns väldigt få exempel på oändlighet i verkligheten, om ens några, men vi kan ju tänka oss oändlighet. Då är ju frågan: Bara

> Ska vi kanske bara acceptera att vi lever i en simulation?

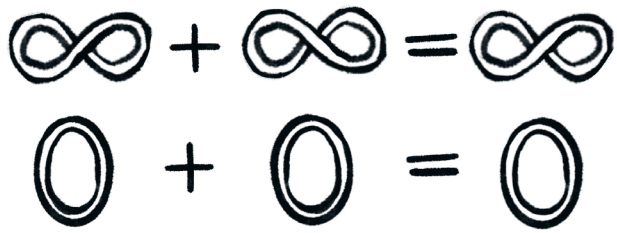

för att vi kan föreställa oss det hypotetiskt, betyder det att det finns då?
K: Ja, för våra tankar finns väl också på något sätt för att vi upplever dem? Är inte det tillräckligt för att finnas?
C: Ja, och så kan vi också göra matten på det. Det går ju att tänka: plus, plus, plus, i all oändlighet. Men är det en faktisk grej?
K: Ja, det är ju det som är grejen. Det är ju då man måste definiera vad som faktiskt finns och vad som inte finns.
C: ... Går vi in i det här med tanken att vi ska lösa oändlighet nu?
K: Jag vet ärligt talat inte vad premissen för det här var. Det är ju ett dilemma.
C: Ja, för det här är filosofin bakom det. Det finns ju filosofisk matte –
K: Jag har ju bara läst matte ett. Fan.
C: – men jag tänker att det ändå är så fint att matte och filosofi alltid har gått hand i hand. Många av anledningarna till att vetenskap uppkom från början var att man frågade sig ”vänta här en sekund, vad är allt egentligen uppbyggt av? Finns det en minsta beståndsdel? Men vad är den då gjord utav?” Det kommer väl från det.
K: Det är väl det som är problemet idag, att vi separerar de två så mycket. Men i grunden är de beroende av varandra.
C: Jag tror att om man skulle prata med dagens matematiker och vetenskapsmän är de nog väldigt filosofiska. Mycket med det här är flummigt. Vi kan försöka tänka att det logiskt borde finnas oändlighet för att det går att räkna på, men jag vet inte om vi har faktiska verktyg till att bevisa det eller dra slutsatser om någonting.
K: Det har jag också tänkt på: Kan man uppleva en oändlighet trots sin egen ändlighet? Som en känsla, som att säga att vi ska älska varandra för alltid. Vi slänger oss med oändlighet och evighet som uttryck. Och det betyder väl

att vi ändå på något sätt kan uppleva det.

C: Jag tänker att det finns hos oss, som något vi skapat. Precis som att jag som icke-troende kan förstå att Gud finns som koncept. Utifrån vad vi har tillskrivit Gud, så finns Gud ju absolut: som en spirituell, etisk och moralisk vägledning; som en trygghet. Det är en verklighet som vi upplever hela tiden... och jag tänker att oändlighet kan vara det också.

K: Men så här, om man säger att man ska älska någon för alltid, och för evigt, då tänker jag att man föreställer sig att den kärleken och den känslan är oberoende av vår dödlighet. Att kärleken överlever döden.

C: Ja, det är fan sant. Dessutom finns det ju många som tror på ett liv efter döden. Och då varar ju det livet i all oändlighet. Men sen undrar jag också om det inte bara är en ganska ytlig föreställning, hur vi använder oändlighetsbegreppet i vardagen. Det går att säga det; livet efter döden i oändlighet, eller jag älskar dig för alltid, och så lämnar man det så. Man har ju ändå hört det när man växt upp, som fras. Men om man faktiskt skulle tänka på det: Vad innebär egentligen det här? Då skulle man kanske inse att det är mer komplext. Men jag vet inte, jag är ju ingen annan människa än mig själv.

K: Nej, och man är också bara människa, tyvärr.

C: Jag tycker det är så fucking viktigt att inse att jag är bara människa och inte fattar någonting.

K: Jag tänkte på en annan sak bara. Vad är egentligen skillnad på oändlighet och evighet?

C: Det tänkte jag på när du skrev till mig om vad vi egentligen skulle diskutera. Oändlighet och evighet, skrev du, och då sa jag för mig själv: ”Karin varför skrev du samma ord två gånger i rad?”, men det är ju inte samma sak. Mitt spontana svar är att oändlighet är rumslig och evighet är tidslig. Men man säger ändå att man ska göra något ”i all oändlighet”, och då är det ändå i tid, så jag tar tillbaka den analysen.

K: Jag tycker evighet känns mycket mer behagligt än oändlighet.

C: Jo. Verkligen. Oändlighet känns väldigt kliniskt.

K: Jag tycker oändlighet känns ondskefullt. Jag vill inte leva i en oändlighet, men jag vill leva i en evighet. Men jag har ingen aning varför.

C: Det är nog en språklig grej bara. Jag tror att vi använder evighet i mer behagliga kontexter. Medan jag personligen associerar oändlighet mer med den otäcka, stora, kalla rymden. ►►►

K: Visst, det känns som att ordet ”evighet” är sättet människan lärt sig att hantera oändligheten.
(Ett larm börjar pipa på caféet)
C: Åh jävlar. Det är okej Karin, inget är på riktigt. Det händer inte på riktigt!
K: Det är så skönt att tänka på att inget händer på riktigt.
C: Men vafan... det finns ingen mening med någonting.
K: Det finns också all mening med allting.
C: Ja, i och för sig, det är samma sak då. Om det inte finns någon mening med någonting så finns det också mening med allt.
K: Det är det som är så bra.
C: Wow!
K: Yes!
C: Okej, ny fråga: Varför ska vi ens då studera det här? Vad är poängen med att försöka lära oss om oändligheten?
K: För att det är kul.
C: Visst! För att det är kul.
K: Ja, för det är kul att tänka så här. Men också för att det är så viktigt att komma ihåg – och det känner jag varje gång jag tänker på universum – hur kort man lever. Det är behagligt att inse att inget spelar roll egentligen. Bara för att få lite distans från universumet man har i sig själv.
Det har jag också tänkt på! Det är så fascinerande att vi är uppbyggda på exakt samma sätt som typ Vintergatan är uppbyggd. Atomer är uppbyggda med en kärna av protoner och neutroner som elektronerna snurrar runt, och solsystemet är uppbyggt enligt samma princip med en stjärna i mitten och planeter som snurrar runt den. Jag tror nog att samma universum som vi har i vår kropp är samma universum som vi lever i.
C: Förklara.
K: Jag tror att varenda liten atom som världen är uppbyggd av är ett eget universum. Och så fortsätter det så i all evighet.
C: Jävlar! Det där kommer också in på teorin om flera universum! ... Vad är ens ett universum? Och finns det parallella universum? Och vad är Big Bang? Och vad händer i ett svart hål? Nu vill jag gärna att du ska svara på alla dessa frågor.
K: Snabbt.
C: Gärna med matematiska formler.
K: Och tydliga begrepp.
C: Och om du har tid, så gärna egna åsikter och exempel. Och förklara och motivera.
K: ... Nej, men det kan jag inte... Det är fascinerande att inse att allting följer samma grundmönster dock. Jag tror att det betyder någonting.
C: Det är en så himla mysig och bekväm tanke. Jag som människoapa söker efter mönster. Så det är såklart väldigt bekvämt för oss att hitta de här konkreta mönstren och kunna känna igen oss. Det gör det mer tillgängligt

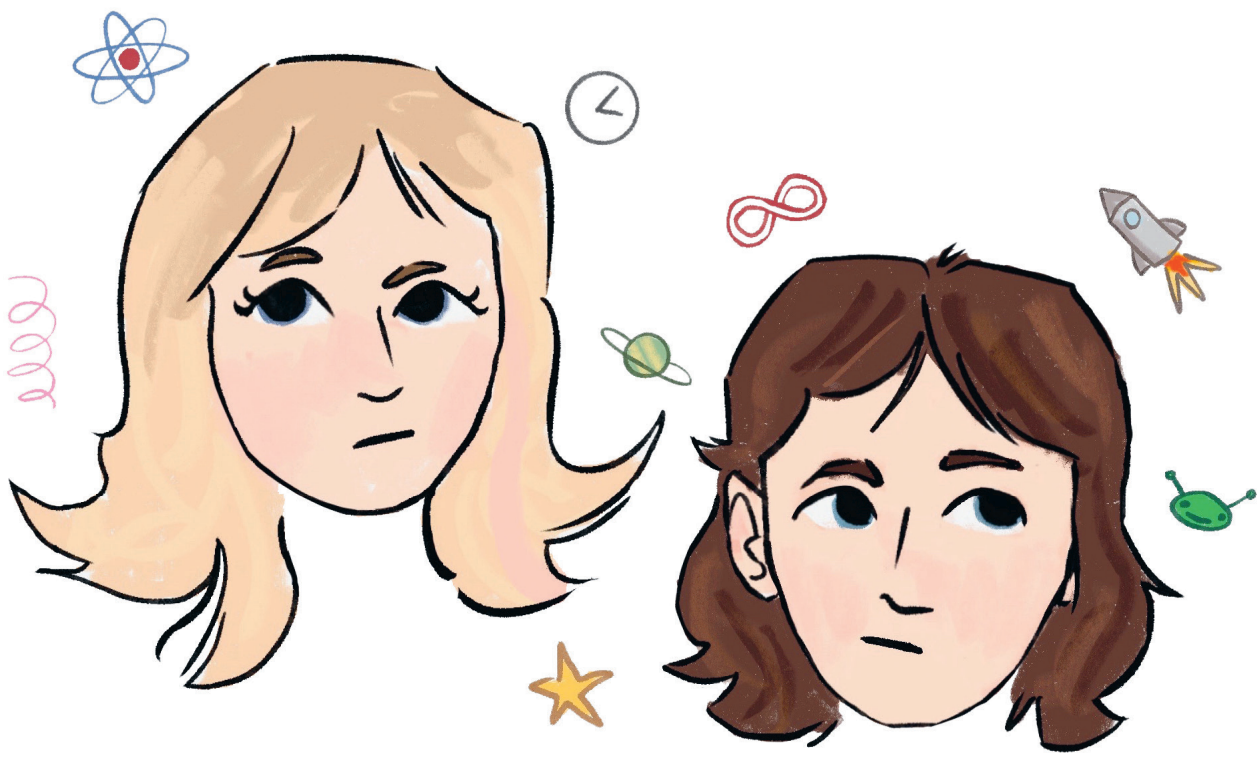

> Oavsett hur snabbt vi rör oss, hur effektiva våra farkoster är, så kommer vi till slut att åldras tills vi dör. Och där var den upptäcktsfärden slut.

att kunna förstå universum. Du har helt rätt i att om man ska förstå den oändliga skalan så måste man börja i det minsta. Men jag har ändå väldigt svårt att komma längre än galaxerna.

K: Nej, det är ju det som är jobbigt.

C: Det här med skala tänkte jag också på förresten, och hur vi fungerar i relation till de här ofattbart massiva avstånden. Vi leker med tanken på att rum och rörelse faktiskt finns den här gången. Låt oss säga att du vill ta dig så långt ut i rymden som möjligt. Ditt största problem kommer aldrig vara din teknologi, utan din mänskliga livstid! Det är helt otroligt hur liten sträcka vi har möjlighet att ta oss, om man ser till hur stort universum är som helhet. Det är fint och bekvämt att inse att det faktiskt inte går att komma så himla långt. På något sätt är det designat så att vi är fast här inom en viss ram. 99.999% av oändligheten är inte det minsta inom räckhåll. Och så är det eftersom vi inte har noll massa, och alltså inte kan röra oss i ljusets hastighet (där tiden står stilla). Och då kommer vi alltid att åldras.

K: Du kan inte bara droppa sådant där.

C: Du får bara acceptera det. Oavsett hur snabbt vi rör oss, hur effektiva våra farkoster är, så kommer vi till slut att åldras tills vi dör. Och där var den upptäcktsfärden slut.

K: Tiden tycker jag också är en ganska konstig grej, att man bara accepterar att den går.

C: Det är ju som du brukar säga ibland: att tid bara är ett koncept. Och då säger jag ”Nej Karin, tid är inte bara ett koncept”. Men jag börjar känna att jag inte kan backa upp det. Det är väl bara det att det är observerbart att tid sker, men det kanske är en illusion det med. Jag vet inte vad tid är.

K: Det jobbiga är att ingen av oss två vet… Vi behöver kanske bjuda in en forskare som faktiskt kan svara på våra frågor.

C: Jag tror inte någon av oss fattar vad den andra säger.

K: Nej, det är det som är så bra.

C: Okej, jag har en sista punkt: Eftersom man är ändlig så kommer man inte hinna med någon slags oändlighet alls, eller? En man vid namn Alan Turing försökte bevisa detta. Han undrade om man kunde skapa en dator som skulle räkna alla tal i hela oändligheten, och det går ju inte såklart. Den mängd datorn skulle kunna beräkna skulle alltid vara en oerhört liten del av helheten.

K: Det kommer alltid finnas större tal.

C: Ja, och det finns ju olika stora oändligheter… men det förstod jag inte.

K: Inte jag heller, men en oändlighet plus en oändlighet blir en oändlighet. Dock är det samma som noll plus noll blir noll. Så det är samma sak.

C: Det är där vi har det! Det är ju jätteskönt.

K: Men också jättejobbigt!

C: Men okej, ska vi liksom acceptera då att ingenting funkar eller ska vi bara säga att det här inte är på riktigt?

K: Jag tycker att vi ska göra som Zenon och tänka att ingenting någonsin förändras och att ingenting är på riktigt och att allt är en illusion.

C: Men då är vi tillbaka vid det här med ”finns oändlighet om jag kan föreställa mig den”? Finns inte mitt liv så länge jag kan föreställa mig det?

K: Jo, jo, jo.

C: Jag upplever det här. Även om det är en illusion så upplever jag det och känner det.

K: Det är nog det som i grunden betyder något. För våra universum i hjärnan kan skapa våra upplevelser. Det kanske är där det finns olika parallella universum; för att vi kan föreställa oss dem. Vi kan se framför oss att olika möjliga framtider, vår fantasi, och det är då framtiderna skapas.

C: Juste! Juste!

K: Samma princip gäller alla som har ett medvetande. Alla scenarion du kan föreställa dig finns och alla jag kan föreställa mig finns, just eftersom vi föreställer oss dem, för det är själva principen av att finnas. Allt vi kan tänka finns, för att vi kan tänka det!

C: Ja, såklart, såklart! Jag tänker bara, står vi i centrum för universum? Är inte det en ganska egocentrisk världsbild?

K: Men allting som har ett medvetande kan göra det. ►►►

C: Jag tänker bara att jag inte är cool nog för att kunna göra det. Jag är inte relevant. Varför skulle det finnas i en människokropp? Jag är ju också bara en köttklump.
K: Men alla köttklumpar kan skapa universum. Tänker jag. För det är då det skapas ett universum, när jag tänker att något händer. Det är därför jag dör varenda dag, för att jag kan tänka det. För då skapas ett universum där jag dör.
C: Det här är ju en teori för vad som ligger bakom Big Bang. Alltså, det skulle kunna vara så att det finns parallella universum, där varje universum är en variant av ett annat. Säg att jag plockar upp ditt sugrör nu. Direkt finns det hur många sätt som helst jag skulle kunna ha gjort det på, och därmed föds precis lika många nya universum där det är den enda annorlunda variabeln.
K: I ett universum kanske du äter upp sugröret.
C: Exakt! Det är lite samma grej.
K: Jag tycker om att tänka på att allt vi tänker finns. Det som finns är det vi upplever och det vi tänker.
C: Ja och jag tror att det är där man får landa sen.
K: För antingen är inga tankar sanna, eller så är alla tankar sanna.
C: Ja. Till slut kanske vi kommer fram till att det här inte finns, att inget händer på riktigt. Men ändå står man där den dagen med lika mycket liv kvar i handen. Lika många ändliga år. Egentligen har inget ändrats när det kommer till människans upplevelse. Så vet du vad, även om allt det här är en illusion kommer jag fortfarande bara vara en liten människa som försöker leva mitt lilla liv. Du kan säga till mig att det inte finns någon mening eller verklighet hur mycket du vill, men jag kommer ändå gå och bli kär och jag kommer ändå uppleva och jag kommer ändå känna känslor. Det spelar ingen roll om de känslorna bara är hormoner eller synapser som blixtrar i hjärnan. För jag upplever dem.
K: Och det är det enda som betyder något.
C: Egentligen är det väl det enda som är relevant för oss människor.
K: ... Så varför ska vi inte fokusera på det i stället? Det är väl det alla andra gör.
C: Fan, Karin jag tror att vi måste sluta med det här.
K: Det tror jag också. ■

---

*

Den här podden Programmet *The Rest Is Science* på Youtube. Relevanta avsnitt är ”Paradoxes of Infinity (Infinity Part 1)” och ”Two Infinities… And Beyond (Infinity Part 2)”.

Jag lyssnade på en grej om det Intervjun ”Modern physics is forcing us to rethink existence | Michelle Thaller: Full Interview” på Youtube-kanalen *Big Think*.

Kvantnivå Med kvantnivå menas kvantmekanikens nivå. Kvantmekanik är en teori inom modern fysik som beskriver materia och energis beteende i mikrokosmos. Här beter sig partiklarna ofta på oförutsägbara sätt, som krockar med klassisk mekanik/den fysik och de lagar vi känner till sedan tidigare.

TEXT OCH FOTO: **NYAH EINARSSON**

ALLT ANNAT ÄN INSPIRATION ÄR ORIMLIGT

Stockholms rödaste poet möter Tranans ”inneboende” Per Hagman på ett mysigt kulturhak i Gamla stan.

Jag inleder samtalet med en fråga som återkommer i intervjuns slut: Ser Per Hagman sig som en poet? Per säger att det alltid har varit en stor dröm för honom trots att han inte givit ut särskilt mycket poesi. I januari fick han (äntligen) äran att vara med i P1:s segment Dagens dikt, Sveriges Radios äldsta kulturprogram, något han anser vara det finaste som finns. Per blev otroligt smickrad men när han berättade det för folk förstod de inte att det var på riktigt utan trodde att det var ett skojprogram.

Från början var det tänkt att Per skulle läsa äldre material men istället består de flesta av hans läsningar av monologsviten ”Ingen rädsla ljusare” från hans framträdande på Teater Brunnsgatan Fyra under våren 2025.

Din debutroman *Cigarett* var stilbildande och inspirerade många läsare och författare. Vad är din relation till *Cigarett* idag och hur ser du på den kulturella betydelsen som boken har?

– De första åren efter att boken kom ut kände jag mig besvärad och generad över dess existens, som de allra flesta vid sin debut. I takt med att åren har gått har jag förlikat mig med den, likt man gör med sitt förflutna; jag kan inte komma undan *Cigarett*. Samtidigt är jag otroligt smickrad över att den fortfarande kan tilltala unga människor.

Direkt efter att boken släpptes minns jag att min förläggare ville att jag skulle påbörja något nytt med detsamma. Det som jag skrev blev per automatik väldigt likt *Cigarett* vilket min förläggare på goda grunder ansåg att jag inte borde göra. Kring *Cigarett* hade det blivit ett himla liv, jag förknippades inte med något annat än nattliv, knark och Stockholm. Det väckte ett behov av att skriva något annorlunda som resulterade i *Pool*. När jag skrev *Pool* var jag fånigt bestämd över att den dekadens som förekommer i *Cigarett* inte skulle förekomma i *Pool*, vilket den inte gör, den har ersatts av en dekadens av annan karaktär.

I år fyller *Cigarett* 37 år, men några jubileer har det inte blivit. Däremot gavs det ut en coffee table-bok när det hade gått 30 år sedan debuten. Coffee table-boken hette *Naken som en psalm* och innehöll en blandning av teckningar, fotografier, utkast och dikter.

– Det känns roligt att ha fått göra en sån bok i sitt liv.

Per ler lite generat innan han tar en klunk av sitt kaffe.

I en intervju med Sveriges radio kommenterade Per Hagman frasen ”ett Per Hagman-liv” som blivit ett begrepp, likt kafkaesk utifrån Franz Kafka. I intervjun vederlade han att han själv lever ett så kallat ”Per Hagman-liv”, som han kommit att associeras med utifrån böckernas karaktärer.

Hur tänker du kring att ditt liv blivit mytologiserat?

– Det är ju inte några avundsvärda liv som mina karaktärer lever så jag har nog aldrig känt mig avundsjuk på dem. Nu är det länge sedan som jag gav ut ren fiktion men jag har alltid känt att jag måste bottna eller relatera till mina karaktärer, även om det kan tyckas oprofessionellt. Jag har känt mig låst till att skriva om min värld och verklighet. När jag debuterade levde jag ganska nära mina karaktärer även om de var påhittade. Av dessa anledningar kan jag förstå att det har lämnat ett avtryck, särskilt då det var ovanligt att leva och skriva om sådana ytligheter som recensenterna kallade det – normala liv enligt mig. På den tiden skulle all litteratur vara väldigt akademisk och rivieran och knark passade inte in. Stundvis har jag känt mig generad och smickrad, men det hade varit konstigt ifall jag i min mogna ålder fortsatt att springa på nattklubbar.

Hur tänker du att Stockholm har förändrats sen nittiotalet, och i synnerhet kultur- och litteraturscenen?

– Jag har tills nyligen haft svårt att umgås i litteratur- och kulturkretsar, jag har inte varit en del av dem och därför har jag aldrig haft bra koll på dem. Med det sagt tycker jag att den nya och levande scenen verkar väldigt kul; det händer mycket, de ger ut antologier, diktsamlingar och arrangerar läsningar på krogar, något som inte fanns när jag var ung debutant. Det lilla som skedde gjorde mig extremt obekväm. Litteratursammanhangen bestod av att vara svartklädd, hänga på Prinsen och att ta litteraturen på stort allvar. Den nya scenen känns avdramatiserad, men jag oroar mig för att den börjar luta mer åt underhållning, fast det kanske bara är jag som är gammal. Jag avskyr standup och om poesin och litteraturen närmar sig den skabbiga standupvärlden blir det inte lika kul.

Hur förändras dina Stockholmsskildringar när du skriver i staden jämfört med en annan plats?

– När jag var 23 såg jag staden med en 23-årings blick, men efter att jag varit borta från Stockholm i tio år och återvände, med barn, såg jag Stockholm på ett annat sätt. Nuförtiden hoppas jag att jag ser staden utifrån min dotters blick. Trots detta älskar jag fortfarande krogkulturen, eftersom jag är gammal krogråtta, men jag tror att det är nyttigt att få distans, att exempelvis sitta i Frankrike och skriva om Stockholm, eftersom man annars kan bli för närsynt och hemmablind. När jag skrev *Cigarett* var jag nyinflyttad och hade ett storögt och nytt synsätt på Stockholm som hade skiljt sig ifall jag vuxit upp här och per automatik varit mer blasé. Någonstans är det väl lättare att romantisera något man upplever för första gången, men samtidigt så måste man kunna något. Ifall jag skulle åka en weekend till Prag skulle jag inte få någon känsla om staden eftersom jag inte är påläst. Det måste finnas en gräns som är att förstå något om den plats man befinner sig i utan att vara alldeles hemmablind. Jag tror till exempel inte att jag hade skrivit någon bra reseguide till Stockholm eftersom att jag som stockholmare skaffat mig för mycket fördomar om staden.

Mellan frågorna och klunkarna klagar Per skämtsamt på att jag har sålt in tidskriften som ett poesimagasin när jag har intervjuat musikjournalister som Andres Lokko och Fredrik Strage. ”De är väl inga poeter?” Per Hagman får bli den första, om han nu identifierar sig som poet. Med hans monologläsning på Teater Brunnsgatan som utgångspunkt ställde jag inledningsvis frågan ifall han är poet och nu fördjupar jag mig.

”POESIN KAN IBLAND VARA LIKA FARLIG SOM MUSIKEN

Skriver du dikter regelbundet och vad är din relation till formen?

– Jag vågar inte kalla mig poet, det är en väldigt fin titel och jag har nog alltid haft närmare relation till poesin än vad jag har haft till prosa vilket har lett till att jag varit mer självkritisk kring poesin även om jag skrivit mycket. På nittiotalet gjorde jag en diktsamling utifrån ting jag skrivit när jag var väldigt ung och tack och lov tryckte jag bara 300 exemplar vilka jag gav bort till snälla läsare.

Nyligen, inför Brunnsgatan-monologen, märkte Per Hagman att han hade ett brustet hjärta och tillräckligt material för att sammanfoga en monolog. Det blev ett sätt att utmana sig själv.

– Ann Jäderlund är en av mina stora idoler och hon sa en gång i en intervju att hon endast skriver några meningar i veckan, men att det ändå känns som att hon arbetar hela tiden. Det är väldigt trösterikt eftersom jag har otroligt dålig arbetsdisciplin. Författare funkar väldigt olika, och jag önskar att jag var en av dem som kunde skapa rutin och stadga i tillvaron. Ibland blir jag väldigt trött på mig själv eftersom att jag någonstans fortfarande känner mig som en fjantig 21-åring som är trofast inspirationen. Samtidigt anser jag att allt annat än inspiration är orimligt, det vill säga att skriva på de sämre dagarna, men jag har hopp om att de dagarna då man inte skriver, de sämre, ändå ackumulerar något som senare kan bli till ord.

Jag tycker det är otroligt fint att Per Hagman, vars litterära verk ofta blivit behandlat ytligt, vecklar ut en sådan poetisk och djup ådra. Dock anser jag att hans tidiga verk som *Cigarett* och *Pool* ändå hör till den djupa litteraturen, oavsett av vad kritiker sagt, och jag vill argumentera för att det mest ”normala” kan vara det mest sårbara, något som bevisas i just Per Hagmans *Cigarett*.

För Per själv har poesin varit en språklig fristad.

– Under ett par år översatte jag genren romance... Inget ont om den, eller jo, den är inte så språkligt högstående. När jag återvände till den svenska poesin kändes det otroligt befriande. Poesin har alltid varit renande för mig och det är enligt mig den högsta konstformen. Det är magiskt att kunna få äldre formuleringar att låta nyskrivna, och poesin kan ibland vara lika farlig som musiken; förtjusningen ligger i det som uppstår i just formuleringen snarare än tyngden. Det är en svår balansgång.

Jag och Per avslutar intervjun och traskar mot Drottninggatan – Stockholms horhus enligt mig, men jag är poet, och jag ska till Pickwick för att börja transkribera. ■

Svarslöshet

När masskjutningen på Risbergska skedde satt vi inlåsta i ett klassrum på tredje våningen av min gymnasieskola. Jag minns att ett gäng orakade grabbar inte höll käften trots att resten av oss satt hopkurade under svarta tavlan, helt vita i ansiktet av terror. Jag minns hur jag plötsligt blev orimligt rädd för att dö. Jag minns att jag fick ett sms från min pappa. Han skrev att han älskade mig, men jag var oförmögen att svara så som man borde när man teoretiskt sett bara har minuter kvar. Med allt.

Jag minns att jag tänkte: Jag har så mycket att säga men jag vet inte var jag ska börja.

Vi är inte förmögna att orientera oss i smärta. Språket har gränser där. Förlust kan beskrivas på otaliga sätt. Som ofattbar, som ofantlig, som solförmörkande, som hemsk. Men i grunden verkar allt det där extra nästan ironiserande. Jag hatade att läsa om Risbergska i tidningen och jag hatade att höra lärarna hålla tal om det. Plötsligt hade alla en anknytning till tragedin, trots att de gott och väl visste att de bara hade en anknytning till världen.

Ett par månader innan dådet läste jag *Jag tar inte farväl* av Han Kang. Romanen är ett fragmenterat återberättande av en massaker på ön Jeju i Sydkorea. Kangs vackraste stilgrepp är hennes förmåga att väva in tragedin i själva världen. Den övergivna byn är inte bara en övergiven by. Elden som tär genom de mörka stråtaken brinner fortfarande. Kulorna som störtar in i en skolflickas hals störtar fortfarande. Det finns ingen början och inget slut på tragedin. Världen är tragedin och förmågan att fortsätta försvinner efter varje avlossat skott, strax innan förlusten är ett faktum. Det var så fascinerande att läsa i december. I februari framstod det bara svarslöst.

Svarslöst. Samma ord var varje ord på varje sida.

I de snövita tomrum som skiljer Kangs vackra prosastycken åt lämnar författaren plats för poetik. Ofta berör de uppbrutna versraderna kontrasterna mellan renhet och total nedsmutsning. Nyfallen snö mellan träden i en gles björkdunge, blodet som semiverkligt droppar där varje ny snöflinga landar. Poetiken är inte ambitiös, inte konstnärlig, och inte känslofylld. Den är pragmatisk, och den är desperat efter svar.

Allt jag kunde föreställa mig var kulor som stannade just innan de bröt huden. När jag pratade om Risbergska, kunde jag bara prata om hur jag satt där, intryckt under svarta tavlan, när jag inte kunde finna orden. Även från första

början var jag desperat efter svar.

Hur många är döda? Aftonbladet skriver att tre personer vårdas på sjukhus. Är inga döda? Aftonbladets uppdateringar blir kortare innan de blir längre. Hur många är döda? Aftonbladets ord tar slut så jag fogar egna.

På så vis slapp jag ställa några fler frågor. Jag såg min väninna springa ut ur skolans aula morgonen efter dådet. Hennes andetag var så djupa och kvävda. Som ormar som klättrar upp för avloppsrör. Det svåraste med tragedi måste vara att kroppen inte bara börjar om. Bearbetningen börjar ingenstans, den är ett med kroppen. Den är livet som kom före och livet som kommer efter. Den tvingar oss att komma underfund med att det enda som verkligen finns är kroppens början och kroppens slut.

Dörren skallrade mot karmen när den slog igen. Jag minns att jag stod vid det frostkantade fönstret och tittade ut. Jag minns att det inte fanns några tröstande ord, trots att smärtan tagit slut. Jag var så ovan vid att det inte fanns några ord.

Hur många är döda?

Mamma berättade att någon sagt att någon annan sagt att det var tio. Elva inklusive en man som vecklade ut sitt bröst som en snödroppe föds ur frusen jord.

Så många döda.

Men våren kom en vecka senare med en snödroppe född ur frusen jord. Orden fanns nog alltid, men orden var världen. Orden var minnesplatsen som sken med sitt evighetsljus i en månad. Sen tog evighetsljuset slut och sen blev det sommar igen. Det var nog också orden, nu när jag tänker efter.

Så många döda.

Det är så typiskt att rädslan ryms i kroppen, medan hoppet ryms i allt utanför. Rädslan är en orm som pressar upp sig ur magen, genom halsen. Hoppet är ett handslag och en dusch och en handstil och en kram. Det ena kan inte förinta det andra, och det andra kan inte försona det ena. Förändringen kräver att vi öppnar munnen när det inte känns som att vi borde och skriker med reson. Förändringen kräver att vi hejdlöst springer igenom vår inre sorg utan att sarga även den. Förändringen kräver ord.

Vi har så många vi måste säga men vi vet inte var vi ska börja.

Så vi måste bara börja.

Ivar Jendeberg Lange, 19 år, Örebro

IN VARIETATE CONCORDIA / UNITÉ DANS LA DIVERSITÉ

ÄR SVENSKEN EUROPÉ? IDA LUND SÖKER I DEN POLITISKA UTVECKLINGEN EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET, VIA FILMHISTORIAN, EFTER SVARET.

/ EINHEIT IN VIELFALT

TEXT OCH FOTO: **IDA LUND**

Efter ett besök på Europaparlamentet med min klass under en utbildningsresa till Bryssel och senare Paris, ställde jag frågan till mina vänner om de ansåg sig tillhöra en svensk eller europeisk identitet. För mig var svaret självklart, jag ser mig själv framförallt som europémedan min svenskhet blir en slags fördjupning i den identiteten. För mina vänner var svaret annorlunda. De ansåg sig vara svenskar med en större distans till den europeiska identiteten. Deras känsla av att vara europeiska fanns främst när de reste utanför Europas gränser, eller utanför Schengenområdet. Den traditionella tolkningen av en européhärstammar främst från den klassiska bilden av Anthony Bourdain sittande på en uteservering med en kaffe och en cigg. Genom den tolkningen blir den europeiska kulturen synonym med den franska, spanska eller italienska kulturen. Svenskarna blir då inte européer, utan istället skandinaver med ett annat perspektiv, ett annat fokus och en annan kultur.

MEN SOM NAMNET påpekar inkluderar den europeiska kulturen alla länder, även landet uppe i norr med sina köer, ICA-Stig och fientlighet mot Skåne. Distansen mellan Sverige och Europa är förmodligen inte svår att förklara. Utvecklingen i Europa och utvecklingen i Sverige har sett relativt annorlunda ut. Men den samtida gemensamma europeiska identiteten och kulturen har kanske främst sin grund i utvecklingen av EU. Om jag får presentera en ogrundad och icke-efterforskad teori skulle jag peka till andra världskriget som en anledning till den samtida distansen. Den europeiska identiteten är djupt präglad av upplevelserna av andra världskriget. Det perspektiv vi har på högerextremism, sättet vi analyserar och uppmärksammar nazism och antisemtitism i samhället, blev en direkt följd av kriget. Ett krig Sverige inte aktivt utkämpade. Självfallet påverkades Sverige av kriget på många sätt, dock inte alls på ett jämförbart sätt som bland annat Frankrike, Italien, Tyskland och Österuropa.

Andra världskriget resulterade i tanken om att samarbete mellan de europeiska länderna skulle kunna motverka att krig bröt ut igen. Ett samarbete Sverige inte deltog i. Anledningen har sin grund i den neutralitet Sverige hade under andra världskriget och som fort-

satte under kalla kriget. Det europeiska samarbetet blev relativt nära förknippat med NATO under kalla kriget, och Västeuropa tog ett större avstånd från Östeuropa som var färgat av kommunismen. På grund av det ansåg Sverige att ett EU-medlemskap skulle bli att ta ställning i kalla kriget och förlora sin neutralitet. Dock var omvärldens, och särskilt USA:s, syn på Sverige lite annorlunda. Den svenska välfärdsstaten ansågs i vissa fall vara socialistisk och därför även ett tecken på kommunistiska inslag.

DEN SVENSKA KULTUREN blev allt mer påverkad av USA efter andra världskriget. Om man till exempel väljer att kasta en blick mot filmerna under efterkrigstiden ser man relativt tydligt vilka stora skillnader som fanns mellan Sverige och europeiska länder som var mindre USA-påverkade. Till exempel i Italien genom den neorealistiska filmrörelsen, där filmerna ofta speglade fattiga människor eller arbetarklassen som konfronteras med effekterna av kriget: inte bara ekonomiska bekymmer utan även moraliska problem efter Mussolinis fascistiska regim. Tyskland utvecklade en liknande filmgenre, trümmerfilm (ruinfilm), som i många fall handlade om acceptera Tysklands roll i kriget, och utspelar sig i de ruiner som fanns kvar efter de tidigare praktfulla och ståtliga byggnaderna. Till exempel filmen *Die Mörder sind unter uns* (1946) där en tysk läkare kommer tillbaka till Berlin efter att ha varit en soldat på den tyska fronten. Han kan inte längre arbeta som en läkare då hans upplevelser från den nazistiska stridsmakten och hans del i ödeläggelsen av en polsk stad hemsöker hans minne. Han tar över en lägenhet i det sönderbombade Berlin vars ägare återvänder från ett koncentrationsläger.

SVERIGES FILMFOKUS BLEV annorlunda än resten av Europas efter kriget. Den relativt strama censuren som funnits innan lyftes och den svenska publiken lockades till en helt ny värld av Hollywoodmusikaler och komedier. Men inte nog med det, Sverige transformerades till inte bara Europas syndigaste land, utan världens. ”The Swedish Sin” är förmodligen ett av de starkaste intrycken Sverige någonsin kommer kunna göra utrikespolitiskt. I filmen *Hon dansade en sommar* (1951) visar Arne Mattsson ett intimt ogift par och nakna bröst. År 1953 bidrar Ingmar Bergman med *Sommaren med Monika* en scen med nakenbad. Men den svenska synden skapades inte bara

kulturellt, utan även politiskt. År 1955 införs obligatorisk sexualundervisning, vilket får den amerikanska journalisten Joe David Brown att skriva i Times om det moraliska förfallet i Sverige.

Sverige blev inte medlem i EU förrän 1995. Genom att inte vara en del av kraftansträngningen för att förena och försona de stora makterna i Europa skapade Sverige en starkare identitet utanför den europeiska gemenskapen. Det var inte bara en politisk identitet, utan även en kulturell identitet. En identitet där vi först och främst ansåg oss vara svenskar eller skandinaver, utan att förlika oss på samma sätt med de övriga länderna. EU:s officiella motto är dock *In varietate concordia*, vilket betyder styrka i mångfald. Att vara européhandlar inte om att känna sig kulturellt identisk till en fransman eller en italienare, utan att inse att de skillnader som finns i kulturen, språket och i den nationella identiteten enbart utvecklar och fördjupar den europeiska identiteten. Att vara europébehöver inte bara vara att sitta på en uteservering som Anthony Bourdain med en cappuccino och cigaretter, det kan även vara ICA-Stig med IKEA-kassan fylld av snaps, sill och köttbullar. ■

Singöminne

Ett ensamt lamm bundet i hårt åtsittande silvertejp
han står där på åkern
ser in i mig
daggiga gräset i solen, havet bakom honom
det är hans sista dag ute
det växer horn på honom
och bollar som fötter
och hans ögon hoppar ut och rullar ner för hans ansikte och landar i gräset
han faller ihop
för visst är det svårt att hålla balansen
han blir liggandes i den kalla daggen –
de plockar upp honom med grävskopan
kör ända ner till havet
över flera åkrar, kör över flera stängsel
tills de kommer till stranden
där de lägger honom precis där vågorna kommer upp
och grävskopan backar, vänder och kör tillbaka
medan vågorna skvalpar på lammet
som lever, fast någon annanstans
och det har blivit mörkt
fullmånen lyser starkt över det svarta havet
där sitter vi, några hundra meter bort
vi två
och kastar mackor i vattnet förgäves
jag håller min hand på din axel, du lutar ditt huvud mot min
vi ser ut över havet
vi båda är rädda för den svarta utsikten
månen går ner och vi blir kvar dagen i ända.

Ivan Lundström, 19 år, Stockholm

Blöt t-shirt

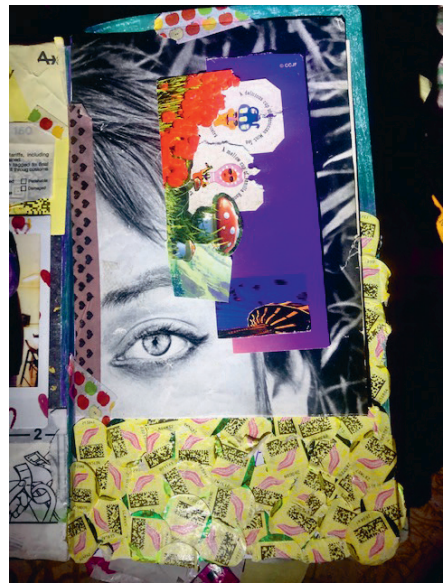

Hennes tårar
Orden ligger som ett täcke

Plockar snäckor men bara en består
Följt med i min hand
En kedja av fotavtryck i sanden

Andas in
Saltvatten

Andfådda lungor
Försöker bära allt som finns
Emellan oss

Se vågorna
Äter upp mina ben
Enorm kraft

Vinden smeker min kind
Allt är stilla
Jag blundar

En snäcka består
Trasig precis där och där
Skiner på insidan

Det är du du du

TEXT OCH ILLUSTRATION: **MICHELLE JANNEH SELANDER**

den magiska skogen

bortom en stig
in bakom ett träd
in i en blommande glänta
på dörren till himmel
och jord

de finns härvid
under bestar och monster
människor ni trodde att ni förstod

jorden var er
känn den är inte er
far lyssna och se
ger till alla som ger
upp och ned
er lag är min önskan

tiden är ur led
alla rätt
in i dimman
där kanske ni finner frid

Ida Grimheden, 20 år, Hägersten

PÅ SLUTET AV EN STIG

TEXT: **IDA LUND**

Om man går en liten bit från min mormors hus kommer man till en glänta i skogen, där går man in på en stig som leder en över krossade takpannor och bortom gamla stenmurar som letat sin väg in i skogen. Om man sedan fortsätter framåt syns till slut en till glänta, det är inte alls skogens gräns. Utan nästan som att träden som omringar det lilla gräsfältet själva tagit beslutet att inte täcka denna del av jorden. Gräsplätten består av en liten stig som går rakt fram djupare in i en mörkare del av skogen. Stigen är omgiven av högt gräs som alltid väcker hotet om en slingrande orm som snabbt tar sig förbi. Gräsplätten har även ett gammalt jakttorn som finns precis bredvid stigens ingång till den mörkare och djupare delen av skogen.

När jag läste *Jurtjyrkogården* av Stephen King för första gången föreställde jag mig den platsen. Där träden tagit ett gemensamt beslut att inte fästa sina rötter och istället ge en sista glimt av ljus innan man försvinner ner för stigen. Brytpunkten mellan ljus och mörker ser jag som den plats som i boken gör att Louis Creed verkligen tvivlar på om han bör fortsätta sin väg framåt på stigen. Jakttornet förvandlas till sin motsats, ett torn som ska skydda de vilsna vandrare som tagit sig förbi de gamla stenmurarna och ner till den andra delen av skogen. Men vakten finns inte längre där och tiden är ur led. ■

Det som ingen talar om

Vi som var en börda
Vissa av oss mådde bra på utsidan,
fast på insidan
slets vi av ord.

Vi grät
men inte högt,
inte framför alla andra.

Ingen såg oss
när vi låste in oss själva
och grät i timmar.

Ingen såg
när vi grät
tills vi inte kunde andas.

Ingen såg
när vi grät
tills tårarna
tog slut.

Ingen frågade efter oss.
Ingen visste något om oss.
Ingen visste vilka vi var.

Men vi visste,
vi var någon
som ingen talade om.

Vi var någons son
eller dotter,
i alla fall någons barn.
Fastän vi alltid var
för långt bort
för att bli hörda.

Vi var en börda.

ALAA RAMADAN

20 ÅR, NORRKÖPING

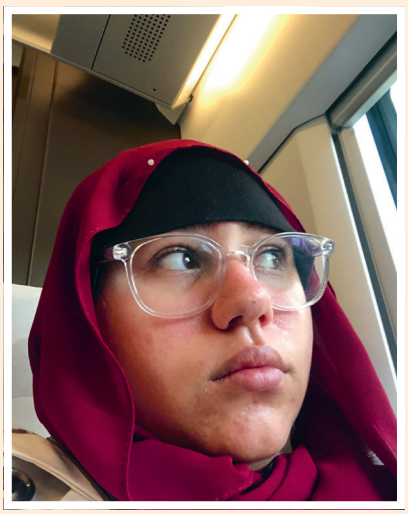

DET HANDLAR OM ATT HITTA RÄTT RYTM I ORDEN.

Jag tyckte om hur din dikt ”Det som ingen talar om” slutar med ett rim, och det är också det enda rimmet i dikten. Det skapar en väldigt effektfull känsla. Har du några skrivknep att dela med dig av?

– Att skriva poesi är som att nå in till sitt hjärta. Om hjärtat känner att känslor är för svåra eller för stora att bära, skriv ner dem! Mitt tips är att sitta på en buss eller ett tåg och titta ut. Använd mobilen eller papper och penna, låt orden vandra och sätt dem på rätt plats. Du kommer att känna när allt hamnar på rätt plats för dig. Det handlar om att hitta rätt rytm i orden. Mitt tips är att hitta den rätta rytmen till sina ord.

Vad inspirerar dig i ditt skrivande?

– Det som inspirerar mig är det fula och det fina i världen. Dock även kända figurer i historien så som van Gogh, William Shakespeare och Mary Shelley.

Minns du hur och varför du började skriva?

– Jag har inte alltid älskat att skriva. Fast när människor slutade lyssna på mina ord så började jag vända mig till papper och penna. När jag var femton så kom jag på att jag faktiskt älskar att skriva och att skriva för mig var som att måla en tavla. När jag började gymnasiet så fanns det en ”tävling” där man skulle skriva om hösten, min vän var en del av juryn som bestämde vinnaren. Hon talade om för mig att jag kom tvåa och att hon älskar mitt skrivande. Hon sa till mig att fortsätta och sedan dess så har jag inte slutat att skriva.

OLGA BELETSKI

Kanske

0 år
Kanske föddes du en morgon
då alla sa att du var lugn.

En flicka som inte grät i onödan.
En flicka som skulle bli duktig.

3 år
Kanske höll du en krita
och ritade en stad.
Mamma sparade teckningen
sa att du hade talang.

Kanske började du dansa balett
för att hållningen måste vara rak.
Kanske började du spela piano
för att disciplin är vackert.

Kanske lärde du dig tidigt
att applåder betyder kärlek.

7 år
Kanske fick du full poäng
på varje prov.
Läraren klappade dig på huvudet.
Föräldrarna log.

Kanske förstod du redan då
att perfektion inte är ett mål –
att det är din plikt.

8 år
Kanske stod du på en flygplats.
En nallebjörn hårt i handen.
En resväska full med böcker.

Ett land bakom dig
ett land som ännu inte visste ditt namn.

10 år
Kanske räckte du aldrig upp handen i skolan.
Kanske log läraren långsamt
när du inte kunde uttrycka dig.

Kanske log du tillbaka
lika långsamt
för att inte börja gråta.

Det var så man lät tystnaden tala.
Det var så man överlevde.

12 år
Kanske tröttnade du på att vara perfekt.
Kanske upptäckte du att man kunde slarva.
Kanske brydde du dig inte om läxan en kväll.

Kanske såg du besvikelsen
innan någon ens hann säga något.

14 år
Kanske blev du ambitiös igen.
Inte för att du ville
utan för att du visste
vad dina föräldrar hade lämnat bakom sig.

Kanske bar du deras uppoffringar
som en osynlig medalj runt halsen.
Tung.
Blank.
Omöjlig att ta av.

16 år
Kanske räknade du meritpoäng
som andra räknar stjärnor.

Ett bra gymnasium.
Ett bra betyg.
En bra framtid.

Kanske började livet likna
en lista att bocka av.

18 år
Kanske kom du in på ett bra universitet.
Ett program med status.
Ett yrke som låter tryggt.

Du tänkte:
Det här är väl drömmen?

Men du kunde inte minnas när du själv drömt den.

Kanske valde du det som var rätt
före det som var ditt.

23 år
Kanske tog du examen
som alla visste att du skulle.
Kanske fick du ett jobb
som såg perfekt ut på papper.

En titel.
En lön.
Ett CV utan hål.
En väg uppåt.

Kanske frågade ingen
om du tyckte om det.
Kanske visste du inte ens svaret själv.

Men det var stabilt.
Och stabilitet är en dygd.

26 år
Kanske träffade du någon
som också var ”rimlig”.
Utbildad. Stabil.
Rätt.

Kanske planerade ni framtiden
som ett projekt.

Kanske tänkte du
att kärlek växer fram
om allt annat är korrekt.

Kanske frågade du dig själv:
Är det så här man känner
när man är säker?

Eller är det så här man känner
när man inte vågar vara osäker?

Alla sa:
Det är så här livet är.

28 år
Kanske fick du barn
precis i rätt tid enligt planen.
En barnvagn.
En bil.
En bostadsrätt.
Ett sparande.

Kanske log du på bilderna.
Kanske visste du inte
om du log av lycka
eller av vana.

Kanske höll du det lilla ansiktet mot ditt bröst.
Tänkte att nu måste du bli ännu bättre.

Bättre anställd.
Bättre fru.
Bättre mamma.

30 år
Kanske blev du befordrad.
Inte för att du brann för det.
Utan för att du alltid levererade.
Alltid sa ja.
Alltid var tillräcklig.

35 år
Kanske såg du ditt barn spela piano.
Raka fingrar.
Rätt tempo.

Kanske hörde du dig själv säga:
Du kan bättre.

Och i det ögonblicket
mindes du den treåriga flickan
med kritan i handen.

40 år
Kanske tittade du på ditt barn
när hon gjorde sina läxor.

Hon räckte upp handen i klassrummet.
Ingen brytning.

Hon behövde inte le långsamt.
Hon behövde inte översätta sig själv.

Kanske undrade du
om det var det här
som var meningen.

45 år
Kanske började du få ont i ryggen.

Började säga:
Man får vara tacksam.

Började låta som en vuxen.
En riktig vuxen.

50 år
Kanske ville ditt barn välja en utbildning som
inte var ”säker”.

►►►

Kanske hörde du dig själv säga:
Stabilitet är viktigare än passion.

Orden smakade som gamla regler.
Inte som dina.

Ekon som vuxit sig så höga
att din egen röst
har slutat leta efter vägen ut.

Kanske skrek hon:
Jag vill inte leva ett liv jag inte valt!

Kanske var det enda du hade kvar att säga:
Jag är din mamma.

Kanske log du på natten
samma långsamma leende
för att inte börja gråta.

55 år
Kanske började barnet arbeta.
Började förstå din avsikt.

Kanske tyckte du nu istället
att barnet inte borde ge upp
sitt eget mål.

60 år
Kanske efter alla dessa år
planerade du och din man en resa.

Kanske bråkade ni om småsaker.
Kanske kände ni varandra utan och innan.

Men du visste fortfarande inte
om det var kärlek
eller bara vana som blivit varm.

Kanske blev resan aldrig av
för att barnet frågade:

Jag är för upptagen med jobbet.
Kan ni hjälpa mig att ta hand om barnet?

Kanske avbokade ni era biljetter
och återgick
till hur livet såg ut
för trettio år sedan.

70 år
Kanske gick du i pension
och satt länge i en park.

Vinden bar bara andras röster.
Löven föll utan motstånd.
Gräset tämjdes under tunga steg.

Kanske var det första gången
som ingen förväntade sig något av dig.

Inga prov.
Inget arbete.
Ingen perfekt hållning.

Kanske var det nästan skrämmande
att inte längre ha en plikt
att uppfylla.

80 år
Kanske ligger du i en sjukhussäng
omgiven av människor
du inte kommer ihåg.

Kanske skakar läkaren på huvudet
och du vet att tiden snart tar slut.

Kanske sluter du ögonen.
Kanske ser du hela ditt liv
som en enda rak linje.

Så korrekt.
Så beundransvärt.
Så rimligt.

Kanske undrar du:
Hade jag en dröm?
Eller var jag bara bra
på att uppfylla andras?

Var jag lycklig?
Eller var jag bara duktig?

Om jag hade valt annorlunda –
hade någon blivit besviken?
Hade jag själv blivit fri?

Tiden svarar inte.
Den går inte baklänges.

I den sista stillheten
ser du en åttaårig flicka
på en flygplats.

Hon håller hårt i sin nallebjörn.
Hon är orolig.

Men hon är också full av något
som ännu inte har ett namn.

Du försöker minnas
vad hon en gång ville.

Tre sekunder.

En.

Två.

I den sista sekunden
ler du.

Inte långsamt.
Inte den här gången.

Inte som den duktiga flickan.
Inte som den perfekta modern.
Inte som den framgångsrika kvinnan.

Utan som någon
som äntligen förstått
att hon faktiskt levde –

men kanske aldrig riktigt frågade
om livet var hennes.

Perfektion och process

Skrivtävlingen Jag skriver i dina ord, som arrangeras av Författarcentrum, utmanar varje år gymnasieelever att skriva med inspiration från någon annans text. Årets vinnare är Cindy Yangweijing Wu, 18 år från Solna.

Cindy blev överraskad av att vinna förstapriset. Det är första gången hon skrivit en hel dikt.

– Många andra deltagare skriver förmodligen mer regelbundet än jag. Men jag tror att det kanske var känslan och budskapet som många kunde uppfatta och känna sympati med.

Din dikt skildrar duktighet och strävan efter perfektion. Hur förhåller du dig själv till de kraven när det gäller just skrivande? Är du perfektionist när du skriver?

– Jag tror faktiskt att kraven på perfektion har påverkat mitt skrivande ganska mycket utan att jag riktigt har lagt märke till det. Jag kan ha lite svårt att skriva helt fritt utan några instruktioner alls. Då börjar jag övertänka. Det är därför jag tycker att tävlingen var så inspirerande, eftersom den erbjöd en tydlig riktning men ändå gav väldigt stor frihet. Dessutom kom jag till Sverige när jag var runt tio år gammal, så jag hade redan passerat den ålder då man oftast når en fullständig modersmålsnivå naturligt, och svenskan blev mitt tredje språk. Det gör att jag lätt kan fastna i grammatiken och övertänker vilken ordföljd som fungerar bäst, även om båda alternativen egentligen är korrekta. Perfektionismen kanske också visar sig genom att jag ofta fokuserar på små justeringar och detaljer som egentligen borde komma sist i processen, istället för att först koncentrera mig på det mest väsentliga innehållet.

Idén till vinnardikten, som tolkar låten ”Ke Neng” (”Kanske”) av Cheng Xiang, kom efter ett samtal med mamman om att bli vuxen.

– Jag började fundera på tid som koncept och kopplade det till mina egna erfarenheter. Då kom jag naturligt att tänka på låten. För att den förmedlar ju ett liv som består av alla dessa ”kanske”, men även en sorts optimistisk seghet. Att man, trots samhällets normer, förväntningar och livets grymma sanningar, och oavsett hur okontrollerbar framtiden än är, ändå väljer att våga tro på att det finns en väg framåt och håller fast vid hoppet och kärleken till livet.

Om man själv kämpar med perfektionism i skrivandet tipsar Cindy om att fokusera på processen i stället för resultatet.

– Man kan sätta en timer och bara skriva utan att tänka, med inställningen att ingenting ska läsas upp eller redigeras. För att få bort rädslan för andras bedömning kan man också intala sig själv att texten bara är för en själv och ge sig tillåtelse att skriva ”dåligt”.

Men att minska på kraven kan vara lättare sagt än gjort.

– Trots att jag vet att dessa metoder är hjälpsamma, är det fortfarande en utmaning att faktiskt applicera och genomföra dem i praktiken. I framtiden ska jag i alla fall försöka bli bättre på att balansera viljan att det ska bli ”rätt” med att låta texten vara levande!

MARIA BODIN

Alma är 16 år och idag ifrågasätter hon hur världen hänger ihop på en tidslinje. Vad ska hon göra imorgon?

lltid finns det något. En sak, en föreställning, en uppfattning. Något större än vad som kan förstås av märkliga människor. Jag tar mig an det som en utmaning. Inte idag men kanske imorgon. Det som alltid är där, precis som klockan aldrig slutar att gå. Det jag först måste inse är att den imorgon aldrig kommer bli idag som i nu. Den dåvarande gårdagen försvinner och blir denna idag. Så är den imorgon åter till mitt nya idag. Olik från den idag som fanns innan. Mycket förändras inte förutom en mindre dag jag får besitta på jorden som mig själv. Hur många cykler till, tills jag slutar att finnas, tills allt bevis på att jag funnits försvinner? Den dagen där allt jag gör, kommer göra och gjort slutar påverka det som händer. När den idag-en kommer, vad händer imorgon?

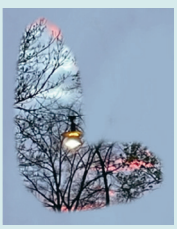

etandet fortsätter i ramarna av det som ska utredas. Det som alltid är där, saken, föreställningen, uppfattningen. Jag gick ut i skogen och tittade upp där plötsligt träden blev grönare, kronan svängde fram och tillbaka, ett samspel med vinden som även ville ta tag i min krona. Ett av det flertal bevis på att alla påverkar varandra. Varandra, olika entiteters samspel för... ett gemensamt mål, fördelaktigheter för individen, bara för att? En stor spindel med åtta ben klättrar mellan trädens barr.

edan jag letar målas en ny värld lik men olik från den jag lever i nu. Det går inte att måla upp en sak, en föreställning, en uppfattning som skiljer sig från allt vi tror finns. Motsvarande träd har plommonlila stammar. Mellan barren lever små fyrfotade ansamlingar av celler. De har inga ögon men kan kommunicera med tanken. Trädkronan består av senapsgula taggar, de blåser inte med vinden men krymper när det regnar. Precis som här är idag, imorgon och gårdagen olika från varandra. Det enda som skiljer från det vi finns i, är där idag, imorgon och gårdagen är oskiljaktiga.

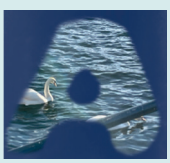

lltid kommer det som går förbi att lämna ett spår, en sak, en föreställning, en uppfattning. I mitt letande när jag sett på världen och utforskat de andra, hittade jag en lösning? Återigen idag, imorgon, gårdagen är en tidsuppfattning. Det som alltid finns där, det kommande, vi finner det inte åter. Hur många cykler till, tills att jag försvinner? Det som görs, kommer göras, har gjorts slutar påverka det som händer i en framtid långt borta. De allra första cellerna på jorden finns ju egentligen fortfarande kvar. Så när jorden går under? Om jordens undergång har en påverkan och om jag och cellerna påverkat jorden. Då finns vi ju kvar. När universum, det enda som vi tror kan finnas försvinner eller förvandlas till intet. När den idag-en kommer, vad händer imorgon? ■

Ella de Oliveira e Costa, 14 år, Stockholm

Duras, vers 2

hon bär huden ut och in
och tungan bak och fram
i sin alldeles för stora mun

hon dricker sött vin
och ber om att få
betala på kredit

fransyskan älskade med
en tysk i en skogsdunge
under krigsåren

de rakade av henne håret
och paraderade henne
naken runt om stan

hemma låg hennes mor
och hysteriskt grät och skrek
var är mitt barn?

jag baddar moderns panna
byter hennes lakan, kokar kaffe,
häller upp en kopp och ömmar för henne

men sympati är ett billigt pris
för den som
vägrar ingripa

sympati är ett billigt pris
för den som enbart skuld och skam
vill undvika

Ellinor Andersson, 16 år, Malmö